

ÂŞIK EDEBİYATINDA SÖZLÜK DESTANLAR

Dr. Doğan KAYA*

Destanlar, milletlerin hayatında derin izler bırakmış olayları, zaferleri, felâketleri, millî duyguları dile getiren manzum eserlerdir. Her ne kadar destanlar, manzum ürünler ise de edebiyatımızda Battalname, Danişmendname ve Saltukname gibi *mensur destanlar* da vardır.

Destan kelimesi İslamî kültürün etkisiyle divan, halk ve yeni edebiyatımızda pek çok türe alem olmuştur. Bunları şu başlıklar altında toplayabiliriz:

**Mesnevi tarzında yazılmış dinî hikâyeler* (Yusuf ile Zeliha, Cümcüme Sultan...)

**Fikrî-tasavvufî eserler* [Risaletü'n-Nushiyye (Yunus Emre), Mantıkü't-Tayr (Feridüddin Attar ve Gülşehri), Fakrname (Âşık Paşa), Vasef-ı Hal-i Herkesi (Âşık Paşa)...]

**Aşk hikâyeleri*, Hüsrev-i Şirin, Leylî ve Mecnun nev'inden olan mesnevi şeklinde yazılmış eserler...)

**Mensur nasihatnameler* (Kâbusname tarzındaki eserler...)

**Manzum vakayinameler* (Destan-ı Tevarih-i Müluk-ı Al-i Osman ile Düsturname...)

**Mensur tarihî eserler*, (Tacü't-Tevarih...)

**Manzum masallar* (Destan-ı Ahmed Haramî...)

**Biyografik romanlar* (Destan-ı İmam Ali nev'inden eserler...)

**Epik karakterli eserler* (Cengizname...)

Bir kısım destanlar, inanılması mümkün olmayacak derecede hayali yani *mythologique* (esatiri) mahiyettedir. Bazıları da tarihî vak'alarla beslenerek vücuda getirilmiştir. Bunlar *légendaire* (menkabevî) özellikte olan destanlardır. Destanlar sadece tarihe yahut sadece edebiyata mal edilemezler. Bu bakımdan milletlerin efsanevî tarihi sayılabilir.

Diğer taraftan edebiyatımızda âşıkların, olayları, düşünce, durum, kanaat ve inançları dile getirdikleri hikâye kimliği taşıyan şiirlere de destan denilmektedir. Bunlar koşma kafiye düzeninde şiirlerdir. Hacim itibariyle o en az 3 dördlük, en fazla 150-160 dördlük kadar olabilir. Söz gelişi, Âşık Talibî Coşkun'un döner ayakla söylediği 160 dördlük hacminde "Dolaştı Dünyayı Aldı Eline" adlı bir seyahat destanı vardır.

Destanlar, ancak bekçi destanlarında olduğu gibi mani tipinde destanlar da yok değildir. Genellikle 11 heceli olmakla birlikte 7, 8 hatta divani tarzda söylenmiş destanlar da vardır. Sözcüseli yine Talibî Coşkun'un "Zamane

* Bildiri olarak sunulmuştur: Uluslararası Türk Dilinin ve Edebiyatının Yayılma Alanları Bilgi Şöleni, Kayseri, 07-09 Ekim 2010.

Destanı” adında, döner ayakla 43 dörtlük olarak söylediği bir divanî destanı vardır.

Halk destanları XIX. yüzyıldan itibaren muhtelif ebattaki kâğıtlara yazılmış ve satılmaya başlanmıştır. XX. yüzyılın ortalarından itibaren de A4 kâğıdı büyüklüğündeki kâğıtlara basılmıştır. Destanlar özel bir ezgi ile okunur. İhtiva ettiği nükteleri yansıtmaması, bir bakıma buna bağlıdır.

Hemen hemen her konu, destanın kapsamına girer. Bu çerçevede *aç gözli, aile, atasözü, avcılık, ayran, bekçi, bereket, borçlu, depresyon, dolandırıcı, dul avrat, esnaf ve meslek, eşkiya, evli-bekâr, fakirlik, gelin-kaynana, gurbet, güldürücü, güreş, güzeller, hapisane, hayvan, ırklar, ihtiyarlık, iki evli, ilaç, karı-koca, kılıbık, kıtlık-kuraklık, mevsim, meyve, millî, mirasyedi, otlakçı, öğüt, palavra, peygamber, salgın hastalık, savaş, sel, seyahat, siyasî, şifalı bitkiler, şikâyet, uğur-uğursuzluk, ünlü kişiler, ters öğüt, yalancı, yangın, yaşlılık, yatırımlar, yemek, yer-gök, yergi-taşlama-eleştirme, yöre-belde, züğürtlük destanları ile elifnameler, şairnameler ve yaşnameler söz konusu edilebilir.*

Destanlar bir olay anlatmakla beraber, gerçeği tamamıyla anlatıyor denilemez. Şair, kendi muhayyilesinden ifadeler katarak destanı ahenkli ve kalıcı bir hale getirir. Fakat hastalık destanlarında olduğu gibi bazı destanlarda olayların olduğu gibi yansıtıldığı görülür.

Bizim burada tanıtmaya çalıştığımız sözlük destanlar da bugüne kadar üzerinde durulmamış ve çeşnilik arz eden destanlardandır.

Sözlük destanlar kısaca; şairin kendi yöresine ait kelimeleri konu ettiği destanlardır. Bu şiirleri “karmutlama” denilen şiirlerle karıştırmamak lâzımdır. Karmutlama; iki veya daha fazla dile ait kelime ile söylenmiş şiirlerin adıdır. Edebiyatımızda karmutlama tarzında pek çok şiir söylenmiştir. *Bayburtlu Celalî'nin Batakçı Destanı; Pesendî'nin Zamparalar Destanı; Lezizî'nin Güzeller Destanı; Ersun Balcı'nın Türkçe-Almanca karışık olarak söylediği şiir; Şenlik'in Küçük Göle (Hoçuva)'de bir düğün sahibini sevindirmek için söylediği şiirle, Salman Bey Hikâyesindeki Türkçe, Arapça, Farsça kelimeleri bir araya getirdiği şiir; nihayet Gürcü Âşık Sefil Lado'nun sekiz heceli geraylısı, karmutlama örneklerinden bazılarıdır.*

Sözgeşi; Lezizî 23 dörtlük olan “Güzeller Destanı”nın her bir dörtlüğünde Türk, Arap, Türkmen, Boşnak, Leh, Acem, Rus, Gürcü, Rum, Ermeni, Arnavut, Lezgi, Laz, Yahudi, Tatar, Çingene'yi kendi dilinde konuşturur.

*Boşnak gelmiş der ki: Severim dilden
Sana sırrım açsam korkarım elden
Ben seni severim can u gönülden
Noşt toruya şitikudaş munınaha*

*Gürcü der: As beni zülfün teline
Mail oldum senin dudu diline
Kuzum sarılayım ince beline*

Ak modi abicu iryi mokosna

*Rum da gelmiş der ki Ben seni bildim
Tiğ-ı hasretinle bağrımı deldim
Kapın eşiğine yüzümü sürdüm
Elado matyamo anikso porta*

*Ermeni gelmiş der: Kati bakarsın
Âşık olanlara külli zararsın
Ben seni severim sen ne kaçarsın
Vart egur tun kovıs son pişman hal ya*

*Arnavut der: Sen de tutma meskeni
Yoluna koymuş am bu can u teni
Zaran ne mori severim seni
Besa besa bort nozno yiyefa*

*Yahudi gelmiş der: Ben sana kulum
Alınmaz satılmaz geçmez bir pulum
Her zaman edersin nedir bu zulum
Ender kuvanyozoz cozoz lakoyza¹*

Derlemesi yıllar süren sözlük destanlardan bu güne kadar 21 adet toplayabildim.* Elbetteki farklı zamanlarda ve farklı yörelerde söylenmiş başka kelime destanları da vardır. Mevcut destanlardan hareketle edebiyatımızda bu tarz şiirlerin tamamı, XX. yüzyılda ortaya konulmuştur. Daha önceki yüzyıllara ait maalesef herhangi bir örnek tespit edemedim. Bunlardan ilk örnekler de Şemsi Yastıman ve Hayati Vasfi'ye aittir. Sözkonusu şiirlerin başlıcası şunlardır:

¹ Doğan Kaya, Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, II. Baskı, Ankara, 2010, s. 416-418.

* Üzerinde çalıştığımız şiirlerin 5'i tarafımdan derlenmiştir. Diğerleri ise şu kaynaklardan alınmıştır:

* http://dertlidolap.com/index.php?option=com_content&view=article&id=785:manler&catid=75:dil-yaresi&Itemid=93

* Durali Doğan, *Yozgat Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi*, Yozgat, 2005, s. 227.

* <http://gumusalan.azbuz.com/readArticle.jsp?objectID=5000000002870847>

* Durmuş Yurt, *Hayat*, Sivas, 2008, s. 208.

* <http://www.resimdir.com/osmaniye-asik-tahir-erdogdu-gavurdagi-lehcesi-asik-imami-resimleri-n59S7FmcjDEY.html>

* Hasan Akar, *Niksar Şiirleri ve Şairleri- Niksar'ı Yüreğinde Yaşayanlar ve Yaşatanlar*, Ankara, 2006, s. 137-139.

* Afşin Kaymakamlığı, *Afşinli Şairler Antolojisi*, Afşin, 2000, s. 66-71.

* Mustafa Ayvalı, *Karlı Dağların Mor Menekşesi*, Ankara, 2009, s. 49.

* Necat Bayraktar, *Gönül Duvarım*, İstanbul, 2008, s. 110-111.

* İ. Hakkı Acar, *Zara Kültürü*, İstanbul, 2007, s. 59.

* *Çemen*, Eylül 2008, S. 101, s. 3.

* Şiir, 21 Haziran 2007'de tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

* Erol Ülgen, *Şemsi Yastıman Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1995 s. 97-100.

* İlhan Yardımcı, *Yaşayan Âşıklarımız (Güldeste)*, Konya, 2007, s. 455-459.

* Hayati Vasfi [Taşyürek], *Dile Gelen Anadolu*, İstanbul, 1973, s. 41-42.

Aslan Tektaş	<i>Hazeynce'den Esintiler</i>
Aydil Erol	<i>Türkçe</i>
Coşkun Gündüz	<i>Yozgatça</i>
Durmuş Yiğman	<i>Yöresel Şiive</i>
Durmuş Yurt	<i>Derler Bizde</i>
Fikret <u>D</u> ikmen	<i>Sizde Ne Derler</i>
Halil Topçu	<i>Eski Sözlerim</i>
Hamit Bölücek	<i>Benim Sözlerim</i>
İmamî	<i>Gavurdağı Lehçesi</i>
Kadimî	<i>Bizim Orada</i>
M. Necati Güneş	<i>Diyorlar Bizde</i>
Mehmet Güneş	<i>Sıla-yı Rahi</i>
Mustafa Ayvalı	<i>Heri</i>
Necat Bayraktar	<i>Bıraktın Gittin</i>
Osman Sarıyıldız	<i>Zara Kelâmı</i>
Sait Tağma	<i>Bizde</i>
Şahin Yılmaz	<i>Bizim Köyde</i>
Şemsi Yastıman	<i>Memleket Hasreti</i>
Ünsal Kırac	<i>Bayburtluca</i>
Hayati Vasfi Taşyürek	<i>Lügatçemiz</i>
Hayati Vasfi Taşyürek	<i>Derler Bizde</i>

Elimizdeki örneklere baktığımızda birisi hariç tamamının dördlüklerle vücuda getirildiğini görmekteyiz. Şair, genellikle destanına aldığı kelimelere anlam vermeyi ihmal etmemiştir. "... denir / deniyor bizim orada şeklinde bir ifade kullanır yahut eski sözlerin gün gün yok olmasından hayıflanılır.

Kelime destanları, ayaklarına göre çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan dördü (Durmuş Yiğman Halil Topçu, Hamit Bölücek, Kadimî) *tek ayak*; 11 tanesi (Aslan Tektaş, Durmuş Yurt, Fikret Dikmen, İmamî, Mustafa Ayvalı, Osman Sarıyıldız, Sait Tağma, Şahin Yılmaz, Şemsi Yastıman, Hayati Vasfi Taşyürek) *döner ayaklı* şiiirdir. Destanlardan dördünde (Coşkun Gündüz, M. Necati Güneş, Necat Bayraktar, Ünsal Kırac) ise *ayak yoktur*. Şiirlerden birisi (Aydil Erol) *mani tipinde* olup 7 heceli ve 15 dördlüktür. Destan örneklerinin içinde bir tane de (3+2=5 beş dizeli) *bentlerden* oluşan şiir bulunmaktadır (Mehmet Güneş).

Destanların hepsi de hece ölçülüdür. 16'sı 11 hece ile 3'ü de 8 hece ile söylenmiştir. Şiirlerden birisi (Kadimî) 10 hecelidir ki bu tip örneklere âşık edebiyatında pek rastlanmamaktadır. Yukarıda Aydil Erol'un yazdığı bir şiir de koşma tarzından farklı olarak mani söylenmiştir.

Destanlar, dördlük sayıları bakımından da farklılık göstermektedir. En hacimli 42 bent ile Mehmet Güneş'e aittir. Bunu, 38 dördlülle Hamit Bölücek'in şiiri takip etmektedir. Hacmi en az olan şiirler 5 dördlük ile Durmuş Yurt, Fikret Dikmen ve Hayati Vasfi Taşyürek'e aittir.

Bunları tablo olarak şöyle gösterebiliriz:

<i>Şairin adı</i>	<i>Hece sayısı</i>	<i>Dörtlük sayısı</i>	<i>Ayağı</i>
Aslan Tektaş	11	11	Döner ayak
Aydil Erol	7	15	Mani tipi
Coşkun Gündüz	11	7	Ölçü ve ayağı yok
Durmuş Yiğman	8	23	Tek ayak
Durmuş Yurt	11	5	Döner ayak
Fikret Dikmen	11	5	Döner ayak
Halil Topçu	11	30	Tek ayak
Hamit Bölücek	11	38	Tek ayak
İmamî	11	8	Döner ayak
Kadimî	10	10	Tek ayak
M. Necati Güneş	11	20	Ayak yok.
Mehmet Güneş	8	42 bent	(3+2) Yedekli
Mustafa Ayvalı	7	11	Döner ayak
Necat Bayraktar	11	13	Ayak yok.
Osman Sarıyıldız	11	12	Döner ayak
Sait Tağma	11	9	Döner ayak
Şahin Yılmaz	8	6	Döner ayak
Şemsi Yastıman	11	24	Döner ayak
Ünsal Kıraç	11	13	Ayak yok.
Hayati Vasfi Taşyürek	11	9	Döner ayak
Hayati Vasfi Taşyürek	11	5	Döner ayak

Âşık edebiyatında şairlerin mahlas kullanması gelenektendir. Şair şiirini tamamlarken son dörtlükte adına veya mahlasına yer verir. Elimizdeki 20 destanın içinde bu geleneğe kısmen uyulduğunu söyleyebiliriz. Şairlerden dokuzu (Aydil Erol, Durmuş Yiğman, M. Necati Güneş, Mehmet Güneş, Mustafa Ayvalı, Necat Bayraktar, Osman Sarıyıldız, Sait Tağma, Şahin Yılmaz) mahlas kullanmamıştır.

Âşıkların tahsil durumlarından söz edecek olursak, pek çoğu ilkokul mezunudur. Bunun yanında içlerinde öğretmen (Mustafa Ayvalı, Necat Bayraktar), doktor olanlar da (Mehmet Güneş) vardır.

Sözlerimi tamamlarken şunu ifade etmek istiyorum. Halkın gönlünde müstesna bir yere sahip olan âşıklar bizim en önemli değerlerimizden birisidir. Onlara sahip çıkmamız, onları sevmemiz için pek çok sebep var. Ama âşıklarımızın yüzyıllardır Türkçe yaptıkları hizmet, bu sebeplerin başında gelmektedir. Bu cümleden olarak diyorum ki âşık edebiyatı alanında ortaya konulmuş binlerce şiir gözden geçirilmeden hazırlanmış Türkçe sözlük mutlaka eksik kalacaktır. Bu bakımdan, âşıkların verdikleri örnekler, üniversitelerimizde vakit geçirilmeden ele alınmalı, metinlerdeki kelimeler ve deyimler anlamlandırılmalıdır.

METİNLER

Aslan Tektaş(1979, Kangal-Yarhisar köyü)

Hazeynce'den Esintiler

Yöresel şiveyle kayıp olana
Yitik der Hazeynler Darende'mizde
Edepten hayâdan noksan kalana
Yırtık der Hazeynler Darende'mizde

Hazeyn adam demek er kişi demek
Herise burada en meşhur yemek
Yâr olmazsa bir kişiye o felek
Bitik der Hazeynler Darende'mizde

Hiç kaşık çaldın mı sıcak *helleye*
Tokat şamar derler eski *silleye*
Tandır alevinde yanan kelleye
Ütüük der Hazeynler Darende'mizde

Ey hazeyn nârele biraz bağır da
Çağaları etrafına çağır da
Kerpiç gibi mayalanmış yoğurda
Katik der Hazeynler Darende'mizde

Mülevves denmez mi pislik edene
Hıyanet de denir *hinlik* güdene
Ticari sahada iflas edene
Batik der Hazeynler Darende'mizde

Güzele *milih* der över der hâza
Irmaklı'da kan kırmızı karpuz
Ergenlik çağına gelmiş bir kıza
Yetik der Hazeynler Darende'mizde

Otluk ekmek ile *boranı* nice
Darende Kebabı hepsinden yüce
Olursa adamın boynu kalınca
Kütük der Hazeynler Darende'mizde

Paraya *talır* der silaha *menge*
Saltatlar azmile girerler cenge
Teres tahta eksik bozuksa denge

Zottik der Hazeynler Darende'mizde

Hazeyn tekellimi şifre kestirme
Sigara dohandır aman estirme
Yıllarca beklemiş mala meyl verme
Yatik der Hazeynler Darende'mizde

Anana atana bir selâm yolla
Pazarda **manpır** var kendini kolla
Bir işte var ise zor ile hile
Çıtık der Hazeynler Darende'mizde

Sayamadım daha ben doya doya
Aslan Tektaş der ki **düş** müdür rüya
İlçenin geçimi altın kaysıya
Patik der Hazeynler Darende'mizde²

² Şiir, 17 Haziran 2006 günü tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Aydil Erol (1938, İstanbul-Çengelköy)

Türkçe

İş Türkçeye gelince
Olamaz senlik benlik
Festival de ne demek
Şenlik diyelim şenlik

Kimse yapamaz artık
Ambulans" a aranı
Yeter bıktım kurtarın
Lütfen *cankurtaramı*

Emekler gitmez boşa
Türkçesi gelir hoşa
Duble demek ne demek
Çift var, koşa var *koşa*

İstanbul Maçka / Taşlık
Yollar çamur ve yaşlık
Anteti bırakalım
Başlık diyelim başlık

Aldı beni bir merak
Neler getirdi kamyon
Kapuza gideceğiz
Yerinde dursun kanyon

Makine otomatik
Bilmezsın matematik
Hoş kokulu kayboldu
Gelince aromatik

Düşleri hayra yorak
Güzel sesleri duyak
Vadiye gidemem ben
Koyak isterim *koyak*

Belli sağ ve solumuz
Açılmıştır yolumuz
Branşı unutalım
Varken *şube, kolumuz*

Yaz bitti geldi hazan
Yeni tutuldu sazan
Demagoga aldırma
Lâfazan var lâfazan

Nice yürekler yakar
Ondaki çapkın bakış.
Deparı boşlayalım
Çıkış diyelim çıkış

Eser değil o resmen
Döküntüdür döküntü
Depresyon yere batsın
Durur iken *çöküntü*

Su dökmeyin külüme
İyi bakın gülüme
Departmana uğramam
Gideceğim *bölüme*

Dediklerine bir bak
Türkçe değil yarısı
Kötü konuşan dili
Soksun eşşek arısı

Karpuz aldım yarmaca
Lâhanayı sarmaca
Potpori de ne demek
Karmaca var karmaca

Lâle sümbül biçerek
Soğuk sular içerek
Klibi terkeyledik
Görüntüyü çekerek³

³http://dertlidolap.com/index.php?option=com_content&view=article&id=785:manler&catid=75:dil-yaresi&Itemid=93

Coşkun Gündüz (1955, Yerköy-Tekke köyü)

Yozgatça

Domates *kırmızı* fasulye *pakla*
Danaya **buzağı** ilçeye *kaza*
Herkes faraş diyor bizde *koskiira*
Yozgat'ta nasıla **neşéal** diyorlar

Amcamıza deriz *emmi*
Culuk olur bizde hindi
Kaza *bodi* ördek *şibi*
Yozgat'ta halaya *eme* diyorlar

Patetese *gumpür* havuç *purçüklü*
Tencere *guşene* ite *küçüklü*
Başkası yataklı bizler *döşekli*
Yozgat'ta mendile *yığlık* diyorlar

Manda *camız* koyun *davar*
Sende gönder bizde *savar*
Banyo *çimmek* yel de rüzgâr
Yozgat'ta sedire *makat* diyorlar

Pencereye *toplu* başa da kafa
Anımıza *abi* üzüntü tasa
Geçen yıla *bıldır* damada *guva*
Yozgat'ta havluya *peşkir* diyorlar

Çileye *gelep* tezekse *yapma*
Yeleğe *cemedén* kazakta hırka
Yanımıza *böğür* sırta da *arka*
Yozgat'ta rezile *malamat* diyorlar

Hiç kızmayın bu da bizim dilimiz
Türkiye'nin dört yanında ünümüz
Bozok'tur yaylamız Yerköy ovamız
Coşkun'a dur değil *hop hop* diyorlar⁴

⁴ Durali Doğan, *Yozgat Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi*, Yozgat, 2005, s. 227.

Durmuş Yiğman (Erbaa-Gümüşalan Köyü)

Yöresel Şive

Erbaa'ya deriz *Erek*
Kapı kilidine *firek*
Uzun ağaçlara *cerək*
Derler bizim köyümüzde

Eşek semerine *kaltak*
Kekemeye deriz *peltek*
Geniş olanlara *foltak*
Derler bizim köyümüzde

Yaban armuduna *çördük*
Tavşan yavrusuna *fortuk*
Kesilen yerlere *kertük*
Derler bizim köyümüzde

Mayasız ekmeğe *fetil*
Yüzsüz yorganlara *mitil*
Karnı aç olana *zefil*
Derler bizim köyümüzde

Fırın süpürgesi *söngə*
Dayı karısına *yenge*
Tahta parçasına *yonga*
Derler bizim köyümüzde

Yaramaz kızlara *cazu*
Teker takılan yer *mazu*
Karısı kötüye *dürzü*
Derler bizim köyümüzde

Tavana deriz *arastak*
Yürümeyen çocuk *basdak*
Apalak yüzlüye *taslak*
Derler bizim köyümüzde

Çürümüş ağaca *ardak*
Salona deriz biz *çardak*
Kalın keresteye *mertek*

Derler bizim köyümüzde

Gevezeye der *dırlama*
Yaramaz çocuk *fırlama*
Ağlayanlara *zırlama*
Derler bizim köyümüzde

Yıkanmaya deriz *çimme*
Külde pişen ekmek *gömbe*
Amma yerine *emme*
Derler bizim köyümüzde

Yırtıklara denir *yirik*
Eşek yavrusuna *kirik*
Küçük tavuklara *ferik*
Derler bizim köyümüzde

Kola takılana *kolluk*
Yumurta yerine *folluk*
Bebek önlüğüne *yallık*
Derler bizim köyümüzde

Ayakta durma *sorutma*
Zayıf olanlar *kurutma*
Çok gülenlere *sırtma*
Derler bizim köyümüzde

Muşmulaya derler *töngel*
Üç beş dizine de *kangal*
Eğri demirlere *çengel*
Derler bizim köyümüzde

Acele yapılan *eğretü*
Dıştan yerleşen *gelüntü*
Mayalı yoğurta *çaluntu*
Derler bizim köyümüzde

Gözü büyüklere *pötlek*
Korkaklara denir *ödlek*
Aklı az olana *çatlak*
Derler bizim köyümüzde

Küçük baltalara *nacak*

Terbiyesiz adam *alçak*
Damin kenarına *saçak*
Derler bizim köyümüzde

Kadın olmuş *eksik etek*
Değneğe denilir *kötek*
Şık giyinenlere *çıtak*
Derler bizim köyümüzde

Havluya diyoruz *peşkir*
Süzgecin adı *ilistir*
Eski olana *külüştür*
Derler bizim köyümüzde

Havana denilir *dibek*
Çirkin olanlara *şebek*
Ağaç köklerine *sibek*
Derler bizim köyümüzde

Kar birikintisi *kürtük*
Ağaç tomruğuna *kütük*
Fazla gezenlere *sürtük*
Derler bizim köyümüzde

Üzüm yaprağına *tevek*
Bölünmüş tarlaya *evlek*
Aşısız üzümüne *civek*
Derler bizim köyümüzde

Çokça yapıłana *pasa*
Bardağā denilir *kase*
Para torbasına *kese*
Derler bizim köyümüzde⁵

⁵ <http://gumusalan.azbuz.com/readArticle.jsp?objectID=5000000002870847>

Durmuş Yurt (1941, Yıldızeli-Kavak köyü)

Derler Bizde

Yufkayı pişirip yapana *avrat*
Hamurun uğraşı bol derler bizde
Islak çamaşırı döğen şey *tokaç*
Şu kili başına çal derler bizde

Eşek sırtındaki eşyaya *şelek*
Tombul ve yuvarlak surata *toslak*
Ensede patlayan tokata *şaplak*
Saf-salak birine *mal* derler bizde

Bacaya *puhari* mısıra *darı*
Genç kadına *taze* yaşlıya *karı*
Tavuklar tünerken seçerler *tarı*
Yüzdeki bene de *hal* derler bizde

Cömert olmayana derler ki *pahıl*
İhtiyara *koca* gençlere *cahil*
Belli yaşta olmaz baştadır akıl
Aklı ermeyene *mal* derler bizde

Durmuş Yurt da bu sözlerin hayranı
Kafa kâğıdıdır nüfus cüzdanı
Yayıktan çıkana *katık ayrıanı*
Köpek yemeğine *yal* derler bizde*

* Durmuş Yurt, *Hayat*, Sivas, 2008, s. 208.

Fikret Dikmen (1950, Bor-Gökbez köyü)

Sizde Ne Derler

Toplumun yalancı kişilerine
Bizde *dönek* derler sizde ne derler
Bütün sığırların dişilerine
Bizde *inek* derler sizde ne derler

Yardım gerek *ahrazlara tatlara*
Çayır derler sulak yerde otlara
Eyerlenmiş üzengili atlara
Bizde *binek* derler sizde ne derler

Yanaz sakar derler aksiye şere
Evet *he* derler keze de *kere*
Gece tavukların yattığı yere
Bizde *tünek* derler sizde ne derler

Latife diyorlar şimdi şakaya
Ceket derler giydiğimiz *sakoya*
Düğünde takılan bütün takıya
Bizde *benek* derler sizde ne derler

Fikret'im kurbanım hatır sayana
Kan ayaklı derler kıza bayana
Biraz hafızası zayıflayana
Bizde *bunak* derler sizde ne derler⁶

⁶ Şiir, 16 Ekim 2008 günü tarafımızdan derlenmiştir.

Halil Topçu (1965, Zara-Ütük köyü)

Eski Sözlerim

Aba denir bizim elde anaya
Bıldır denir bir evvelki seneye
Düve denir cinsi dişi danaya
Hani nerde benim eski sözlerim

Bibi eme babanın kız kardeşi
Emâçer iyice görmek her işi
Karının kocası ise *er kişi*
Hani nerde benim eski sözlerim

Herif erkek ailenin reisi
Horanta çol-çocuk ev ahalisi
Hecin zırl bir adamın irisi
Hani nerde benim eski sözlerim

Biçilen ağacın parçası *yonga*
Ağaç kabuğuna denirdi *gamga*
Sıçrayan kıvılcım adına *çing*
Hani nerde benim eski sözlerim

Evcümen evine bağlı olana
Havuca *pürçekli, kelem* lahana
Kasıt ise mahsus söze yalana
Hani nerde benim eski sözlerim

Essah denir gerçek olan sözlere
Pırtı elbiselik kumaş bezlere
Siñitmiş de sinsi kurnaz yüzlere
Hani nerde benim eski sözlerim

Aşurma denirdi büyük kazana
Arakel toplumda huzur bozana
Atlu geçimsiz hem çok gezene
Hani nerde benim eski sözlerim

Bayahtan, irelüün önceki zaman
Malama harmanda savrulan saman
Kilota *paçalık* şalvara *tuman*

Hani nerde benim eski sözlerim

Başkasını kıskananlar *pahıldır*
Çeçin adı saptan ayrı tahıldır
Moloz ise taş parçası çakıldır
Hani nerde benim eski sözlerim

Puharik dumanı savan bacadır
Diga ise kısa boylu cücedir
Cazu kötü kadın hali niceedir
Hani nerde benim eski sözlerim

Fetil sacda pişen ekmeğe denir
Gulik biraz yağlı yendikçe yenir
Ağartu süt kaymak yağ ile peynir
Hani nerde benim eski sözlerim

Kaliç ekin kavranılan oraktır
Köstava da ateş alan kürektir
Kömbe dediğimiz güzel çörektir
Hani nerde benim eski sözlerim

Hindinin diğer bir adı *culuktur*
Boynuzsuz keçinin adı *kölüktür*
Çok yiyip içenin adı *tulukdur*
Hani nerde benim eski sözlerim

Bir nevi paradır *pangınot akçe*
Çevirme etrafı ağaçlı bahçe
Elbise sarılan kumaşa *bohça*
Hani nerde benim eski sözlerim

Sabun ufağına deniyor *kırtık*
Kar yağar yığını olurdu *kürtük*
Her şeyin azına denir bir *pırtık*
Hani nerde benim eski sözlerim

Mıymıntı elinden iş gelmeyene
Harço beceriksiz yol bilmeyene
Karametli yüzü hiç gülmeyene
Hani nerde benim eski sözlerim

Yarenlik ve mahsus şakadan sözdür

Hızlı çabuk demek *şeremet* tezdır
Gidiboku ise yenilen *vezdir*
Hani nerde benim eski sözlerim

Sapıyla yakılan ekine *firik*
Aç gözlü cimrinin adı da *derik*
Yeni yumurtlayan tavuksa *ferik*
Hani nerde benim eski sözlerim

Bir yaşına gelmiş koyuna *şişek*
*Sıpay*a da *kürük* merkepse eşek
Sobanın başında donana *üşek*
Hani nerde benim eski sözlerim

Kılık kıyafete denirdi *urba*
Telis ile çuval büyükçe torba
Kelecoş herle tırta çorba
Hani nerde benim eski sözlerim

Variyetli denir zengin olana
Cıbil yoksul *arık* zayıf kalana
Tummak ise suya batıp dalana
Hani nerde benim eski sözlerim

Öğendere ucu *modullu* deynek
İç çamaşırında adıdır *köynek*
Söz verip cayana deniyor *dönek*
Hani nerde benim eski sözlerim

Hangırdamak kikir kikir gülene
Zıbarmaksa geberip de ölene
Körküsnü tarlayı eşip delene
Hani nerde benim eski sözlerim

Yıkanılan yere çimecek *cağlık*
*Havlu*ya da peşkir mendile *yağlık*
Gicişmek kaşınmak önlüğe *yarlık*
Hani nerde benim eski sözlerim

Buymak üşümektir *tünemek* konmak
Şansa da *ihbala* denemek *sımmak*
İyi güne ise denirdi *onmak*
Hani nerde benim eski sözlerim

Buğuz kin bağlamak *ellaham* meğer
İskemi sandalye su bendi *gever*
Paha kıymet için biçilen değer
Hani nerde benim eski sözlerim

Ismarç bir şeyi sipariş etmek
Hayvan otlatmaya denirdi *gütme*
İyeşmek de inatlaşıp zıt gitmek
Hani nerde benim eski sözlerim

İyiye güzele denir *tavatır*
Nöğrüyon demekse sorulan hatır
Ölen erenlerin kabrine *yatır*
Hani nerde benim eski sözlerim

Uzanıp yatmaya denirdi *sünmek*
Koşmaya *seğirtmek* kaçmaya *tüymek*
Pehli et yahnisi bir çeşit yemek
Hani nerde benim eski sözlerim

Sulu kara *çepel* tipiye *boran*
Salçaya da *pelver*, *çalkama* ayran
Yumuş hizmet etmek *ferman* buyuran
Hani nerde benim eski sözlerim

Hafiflere *yeğnik* şişman *balgoşa*
Sorutmaksa ayaktaki duruşa
Sağlam *kayım*, *süyem* bir karışa
Hani nerde benim eski sözlerim

Biçilen ekinin köküne *hozan*
Gönül sevdam beni eyledi hazan
Halil'e de Hâlla diyorlar bazan
Hani nerde benim eski sözlerim⁷

⁷ Şiir, 8 Şubat 2010 günü tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Hamit Bölücek (1936, Sivas-Gürün / Akdere)

Benim Sözlerim

Bıldırki neşemiz bu yılda olsun
Saymakla biter mi benim sözlerim
İçimize sevgi hayranlık dolsun
Saymakla biter mi benim sözlerim

Firezli tarlayı sürecektim idim
Aş yapıp sofrayı serecektim idim
İşmar etsen hemen vuracaktım idim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Sındımız kesmedi ince kumaşı
Çekicim kırmadı **keveke** taşı
Peşkirle çok sildim yüzdeki yaşı
Saymakla biter mi benim sözlerim

Cılga yoldan gelip arayacaktım
Dağı taşı gezip tarayacaktım
Kelik yırtılsa da yürüyecektim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Keserin **küptüsü** değdi başıma
Yoğurt yerken taş değiyor dişime
Allah el katacak benim işime
Saymakla biter mi benim sözlerim

Dolu vurdu **göceğimi** yatırdı
Güzelliğın beni yaktı bitirdi
Bir yel esti sana doğru getirdi
Saymakla biter mi benim sözlerim

Göbelek toplayak aşını yiyek
"Kuşkanada hele bir aş yapın" diyek
Yüksek sesle konuş hepimiz duyuk
Saymakla biter mi benim sözlerim

Zumzuğu masaya vurdum hırslandım
Kuluncumla sandalyeme yaslandım
Hâlâ öfkeliyim sanma uslandım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çok *cıbr* biriyim mangırım da yok
Dünyanın malına gözüm gönlüm tok
Nice insanlar var ne kadar *nehak*
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çok *bet* insan gördüm *zırtaboz* gördüm
İçimde notunu çok kırık verdim
Onlarla *mütmayin* olmaktır derdim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bir sürü *yilkım* var bir sürü *yozum*
Beş çuval kayısım beş çuval *kozum*
Tarla *cımız* ise çevirdim yüzüm
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çeç ettim harmanı güze çıktım bene
Oradaki güzelliğe baktım ben
Kav vardı bir de ateş yaktım ben
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kenef, ayakyolu eski laflardır
Hurafeyi din sayanlar saflardır
Sehil memleketler yaylalar vardır
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi *palavracı* kimi *kezaptır*
Kimisinin malı mülkü azaptır
Kimisinin tüm hayatı gazaptır
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çok severim kelamı hoş kulları
Çok severim umman gibi gölleri
Çok severim *yarenlikçi* dilleri
Saymakla biter mi benim sözlerim

Aşkımın temeli *himi* sağlamdır
İnan ki işimin tümü sağlamdır
Kiminin şöhreti namı sağlamdır
Saymakla biter mi benim sözlerim

Gün *çavarken* seni bekler dururum
*İvedi*yle her gelene sorarım

Salığını kıbalını veririm
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi jandarmaya *zaptiye* diyor
Kimi pilav kimi *papara* yiyor
Kimisi *herleye unaşı* diyor
Saymakla biter mi benim sözlerim

Fazla *yanyüreksin, kerç* ettim sanma
Mavra atanların sözüne kanma
Hak bildiğin işten hiç geri dönme
Saymakla biter mi benim sözlerim

Hurca kartol koydum gittim pazara
Çok dolaşma dayanmazsın nazara
Orda *sin* diyorlar meğer mezara
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi köpek diyor kimi *kelp* diyor
Kimi *dölek* diyor kimi *sarp* diyor
Kimi çevik diyor kimi *kalp* diyor
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi bir *tiy* diyor kimi *ız* diyor
Kimisi paçavra kimi bez diyor
Kimi *kert kürt* diyor kimi düz diyor
Saymakla biter mi benim sözlerim

Sevginin *yeğini* derde duş etti
Yüreğimi boran etti kış etti
Yaktı yıktı beni *hurdahoş* etti
Saymakla biter mi benim sözlerim

Örselendim hırpalandım yoruldum
Seni gördüm can evimden vuruldum
Küşüm çekip kaderime darıldım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kelepir diyorlar avanta mala
Kovculukta insan düşüyor dile
Ya bir hışım gelir ya akar sele
Saymakla biter mi benim sözlerim

Istarda nakışsın aldım payımı
İstikanda içtim şeref çayını
Arşın arşın ölçtüm servi boyunu
Saymakla biter mi benim sözlerim

Sıkıntımı tek tek getirdim dile
Ayakkabı *tıkıs* gidemem yola
Çomça çomça çorbaları iç hele
Saymakla biter mi benim sözlerim

İrençperlik yaptım çıktı yüz *şinik*
Sağmalım dört keçi iki de inek
Merkebe palanı giydirdim binek
Saymakla biter mi benim sözlerim

Dölek konuşurum *zevzek* değilim
Garip dost insana çoktur meyilim
Neşeli geçiyor şükür bu yılım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bahçeme taşıdım on *çeten akbın*
Öteanlar aldım simli bir *çepken*
Hopumda taşısam ödenmez hakkın
Saymakla biter mi benim sözlerim

Tırısına geldim *dörtnala* geldim
Yağız ata bir de nazarlık aldım
Ben seni sevmenin delisi oldum
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bir ahırım vardır içinde *kürük*
İki *mağ* damım var *süllümü* kırık
Ayal iki ise sonraki *ferik*
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bir *çarhıt* kağnım var *göpleri* kırık
Bir çift ineğim var çok fazla *arık*
Bir bayır tarlam var yaparım *karık*
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çelpeşik işlere bulaşmayalım
Tanko fistan giyip dolaşmayalım
Haram mallar ile buluşmayalım

Saymakla biter mi benim sözlerim

Kıtmırlığı bırak uğra pazara
Yüz lâzım adamda yüzü kızara
Köhne giyen uğrar mı hiç nazara
Saymakla biter mi benim sözlerim

Beş *evlek* tarlam var *kalıç*la biçtim
Pınardaki suyu *kefemle* içtim
*Cin arabası*yla yolları geçtim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Yağmur yağdı çimen *pızığ* çoğaldı
Evdeci gelince inek sağıldı
Böreğimiz *kıymık* kıymık dağıldı
Saymakla biter mi benim sözlerim

Yüreğime *em* sayılır sözün var
Aydın şavkı gibi parlar yüzün var
HAMİT der ki ceylan gibi gözün var
Saymakla biter mi benim sözlerim⁸

⁸ Şiir, 26 Aralık 2009 günü tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

İmamî (Ahmet Demir, 1954 yılında Adana / Kozan-Bağtepe köyü)

Gavurdağı Lehçesi

Bayramda giyerdik acar elbise
Gılık derler bizim Gavurdağı'nda
Aldığımız verdiğimiz nefese
Soluk derler bizim Gavurdağı'nda

Kele anam *firtiğe* bak *firtiğe*
Kadınlarda *fallik* derler *sürtüğe*
Eski cebin içindeki yırtığa
Delik derler bizim Gavurdağı'nda

Çok rastlarsın Eşe Fatma Döndü'ye
Ho ha derik öküzünen mandıya
Durmadan düşünen kara hindiye
Culuk derler bizim Gavurdağı'nda

Şelek derik dağdan inen oduna
Doyum olmaz mantısının dadına
Bakımsız *pasaklı* kirli kadına
Uluk derler bizim Gavurdağı'nda

Üfürükçü hoca muska yazana
Fitne fesat derik arabozana
İşsiz güçsüz *aralıkta* gezene
Silik derler bizim Gavurdağı'nda

Kör kötürüm kuvvetsize güçsüze
Kabahatsiz *sudursuza* suçsuza
Anasından doğma olan saçsıza
Filik derler bizim Gavurdağı'nda

Gökcek hodul keleş güzel hatına
Örtme derik evin iki katına
Çocuğun sünneti maslahatına
Bülük derler bizim Gavurdağı'nda

İmamî bu elde iç içe yaşa
Dadaloğlu gibi bir çığır aç
İnce bel üstünde örgülü saç

Belik derler bizim Gavurdağı'nda⁹

⁹<http://www.resimdir.com/osmaniye-asik-tahir-erdogdu-gavurdagi-lehcesi-asik-imami-resimleri-n59S7FmcjDEY.html>

Kadimî (Kenan Gözcü, 1953'te Malatya / Hekimhan-Hacılar köyü)

Bizim Orada

Daylağa sipa hımara eşek
Değneğe sopa yorgana *döşek*
Zirveye tepe çirkine *şebek*
Deniyor hâlâ bizim burada

Çördüğe alıç kömbeye börek
Orağa *galıç* katmere çörek
Feriğe piliç *faraşa* kürek
Deniyor hâlâ bizim burada

Kavuğa sarık oğlağa *gıdık*
İshale *tırık* gerdana *gıdık*
Dönmeye *kırık* idrara sidik
Deniyor hâlâ bizim burada

Peteğe *dalak* kızıla da al
Kundağa *belek* atkıya da şal
Deliye *salak* dilsiz de *lal*
Deniyor hâlâ bizim burada

Şapkaya kasket paraya mangır
Cıncığa misket züğürt de *tıngır*
Naaşa ceset *yemişe* incir
Deniyor hâlâ bizim burada

Yele *kavara* kart kıza *galık*
Sofaya *ara* avurda *duluk*
Otlağa mera hindiye *culuk*
Deniyor hâlâ bizim burada

Bohçaya *çıkı bibiye ebe*
Boncuğa takı *sabiye* bebe
Divana *seki yüklüye* gebe
Deniyor hâlâ bizim burada

Yayaya *zemberek* kalbura elek
Çotuğa *tevek* kadere felek
Zekiye *zeyrek* haf(ı)zaya bellek

Deniyor hâlâ bizim burada

Bakraca *sitil* apseye *irin*
Yorgana *mitil musura küriin*
Dikmeye *çitil* mahsule ürün
Deniyor hâlâ bizim burada

Sıskaya *arık* sıkıntıya *bun*
Papuca çarık köseleye *gön*
Çatlağa *yarık KADİMÎ*'ye can
Deniyor hâlâ bizim burada¹⁰

¹⁰ Şiir, 19 Eylül 2008 günü tarafımızdan derlenmiştir. D. K.

M. Necati Güneş (1962, Niksar, Tarih öğretmeni)

Diyorlar Bizde

Düvgün *mısmıldır* başörtüsü *büriik*
Lahana *kelem* dağ armudu *çördük*
İştaha *mada* azıcığa *eccük*
Alkışa da *çepik* diyorlar bizde

Merdiven *badaldır* sebze de *zavzu*
İğneye *biz* derler dibeğe *sohu*
Sitil kovadır ceket ise *saku*
Sedire de *mahat* diyorlar bizde

Behni yem yeridir arazi *yazu*
Göcek köşedir yumruk ise *muşmu*
Balçığa *lığirt* ev duvarına *çandu*
Civcive de *cücük* diyorlar bizde

Banyo yapmak *yunmak* bol ise *foltah*
Hindi *culuhtur* sac ekmeği *cızlah*
Patatese *gostil* sahiye *essah*
Kızılıcığa *zoğal* diyorlar bizde

Takunya *nalindir* çok fazla *zebil*
İçi boş *kütüktür* katmerse *hetil*
Şubata *gücük* yatağa da *mitil*
Belkiye *ellağam* diyorlar bizde

Biber *issottur* sırık ise *herek*
Elbise urbadır kilitse *firek*
Fasülye *çığit* raf ise *terek*
Muşmulaya *töngel* diyorlar bizde

Avlu *hayattır* sürekliyse *fasa*
Keh uçurumdur sığ yer ise *yoha*
Aşgana mutfak işte ise *deydaha*
Çınara *kavlağan* diyorlar bizde

Ağleş dur demek yazma ise *çember*
Ahacuk iştedir bakır kap *lenger*
Yufkaya *işkefe* salçaya *pelver*

Mandaya da *kömüş* diyorlar bizde

Azıcık *bidihım* tatsızsa *sarsuh*
Boduç su kabıdır ayran da *gatıh*
İşkembeye *mumbar* çiviye de *mıh*
Bileziğe *golbağı* diyorlar bizde

Şip çabuk demek rezil de *ilezir*
Foruz horozdur kevgir de *ilistir*
Kaynağa *göze* peçeteye *peşkir*
Geçen yıla *bıldır* diyorlar bizde

Kedi *eliktir* kedi yavrusu *eniük*
Piliç *feriktir* böcek ise *böcüük*
Fareye *sıçan* eşşeğe de *kölük*
Kaplumbağaya *tosbağa* diyorlar bizde

Kızılıcık *kirendir* sincap ise *câlit*
Pancar *pazudur* meşe ise *pelit*
Cevize *koz* yemek suyuna *tirit*
Karpuzda da *bostan* diyorlar bizde

Kısa yol *kesedir* köşe de *çene*
Üzüm dalı *tevek* tane de *dene*
Salatalık *hıyar* yineye de *gene*
Kahveye de *gayfe* diyorlar bizde

Orak *galuçtur* un kabı da *tirki*
Mandal *kıskaçtır* kova ise *helki*
Ayrana *ağartu* ekşiye *eşgi*
Kompostoya *hoşaf* diyorlar bizde

Deriye *gön* virane yere *peğ*
Yabaya *dirgen* büyük sepete *heğ*
Sırığa *taya* lavaboya *cağ*
Yağ kabına *şapşal* diyorlar bizde

Sopa *kötektir* hafif ise *yeğnik*
Çit *fıraktudur* kümes ise *pinnik*
Köşeye *göcek* sıraya ise *keşik*
Kilime de *cecim* diyorlar bizde

Kürek *güdeldir* zehir ise *ağu*

Sert *yitidir* damat ise *güyoğu*
Sıkıya *kip* büyük fareye de *geloğu*
Çapaya da *meğel* diyorlar bizde

Ham karpuz *şalak* ibrik ise *ırbıh*
Yatak *döşşek* küçük bakraçsa *cındıh*
Şala *atku* küçük sepete *gıdıh*
Çamaşıra esvap diyorlar bizde

Ezgi *gaydadır* saklanbaç *sinnenbit*
Patırtı velvele çekirdek *çiğit*
Tepsiye *sini* araca *vesayit*
Makarnaya *erişte* diyorlar bizde

Tekme *tepiktir* tırmıksa *gelberi*
Cımbız *mangaştır* elbise *enteri*
Nisana *Abrul* ocağa *Zemheri*
Aralığa *Garagış* diyorlar bizde¹¹

¹¹ Hasan Akar, *Niksar Şiirleri ve Şairleri- Niksar'ı Yüreğinde Yaşayanlar ve Yaşatanlar*, Ankara, 2006, s. 137-139.

Mehmet Güneş (1956, Afşin)

Sıla-yı Rahim

Gurbet var alınyazımda
Sıla tütüyor gözümde
Hasret yüklü her sözümde
Yarpuz kokar buram buram
Deşildikçe azar yaram

Bir türkü gelir dilime
Hicran olur her kelime
Vuslat çıkar mı yoluma
Bir gün buluşuruz *zahar*
Tama sila-yi rahim var

Oğuzların bir koluyum
Yedi Uyurlar iliyim
Özbeöz Türkmen diliyim
Arı sili gökçek şivem
Dile gelsin gerçek sivem

Atlas'ı var, Ekiz'i var
Dağda *kenger* sakızı var
Eshabü'l-Kehf in izi var
İsimlerden sezmedin mi
Koyundaş'ı gezmedin mi

Ulu Cami, Çadıravan
Değiştirdi sizi zaman
Her şeyi çaldı mihrican
Memleketin benzi soldu
Daatle bak nasıl oldu

Gındıralık'tan geçerdik
Ordan *gındıra* seçerdik
Baydılı'dan su içerdik
Eski *gane* buz mu taşır
İçenin dişi kamaşır

Gala'dan top atılırdı
Yazın damda yatılırdı
Pekmeze kar katılırdı

Nerdesin karlı *garsambaç*
Seni *damasıdım omaç*

Pancaraşı, cıyıklama
Gel *çamam* sayıklama
Etli kıyma vardır ama
İçli köfte bir bambaşka
Eski *tehl*er olsa keşke

Tahalaklar söbe olsun
Kışın yağlı *kömbe* olsun
Bastık olsun, *semse* olsun
Hâtize de ister canım
Humsuluk etme kurbanım

Döller çimip üşüyor mu
Cıncıklı aşı pişiyor mu
Eski töre yasıyor mu
Ohuntu veren var mı ki
Dürü salan çıkar mı ki

Artık satılır mı *payam*
Hani nerde datlı mayam
Yine efkârlandı dünyam
Ayrılık göcek tutuyor
Sıla beni unutuyor

Ekmek *eviren*ler nerde
Kirmen çevirenler nerde
Hasbir kavuranlar nerde
Duygularım duman duman
Gurbet cip *mızmırık* zaman

Daarmenbaşı'nda bulgur
Kaynatılır buğday *yunur*
Dede Baba bir kutsal nur
Çalğınlara şifa yağar
Güneş Boşnaklar'dan doğar

Purluk'tan *pur* çıkıyor mu
Aristaklar akıyor mu
Komşular *loğ* çekiyor mu
Hazın damı var *ellaham*

Sızgıt acık zor ullaham

Atlas Suyu'nun yanına
Varsam Suyun Gırağı'na
Ayran Dede'den Hurman'a
Portmak alabalık tutar
*Tâdeş*leri ilik atar

Bekcaaz'e doğru çıksam
Deplengisiz çiğdem söksem
Ateş gaysam, çipri yaksam
Gızınsam el üfeleyip
Eski günleri özleyip

Firik uttum Mârözü'nde
Ava gittim her yazında
Kar *kürü*düm ayazında
*Süyük*leri buz tutarken
*Teberik*ler soz tutarken

Sâmende bayanlar baylar
Vingir vingir adam kaynar
Divrak gençler kaba oynar
Velîme verenler bitmiş
Çarhit ciple gelin gitmiş

Şaartlık yaptığım yerde
Daraba yok *galle* nerde
*Hulkum darah*yor burda
Yelli gittim telefsidim
Hışım çıktı tez eskidim

Gızlar Pınarı yitti mi
Göz göre göre gitti mi
*Mınavr*alar bitti mi
Sülenkede mucuk yok mu
Gosguç bilen çocuk yok mu

Zırnamak yok her oyunda
Çemkirecek ne var bunda
Sokranma işin sonunda
Dölek duran lafı gevmez
Hınazayı kimse sevmez

İşmar etme ona buna
Yumuş buyurma her yana
Dıdısının dıdısına
Tenteneyi ordur hele
Cibelip de durma kele

Celfinleri dert mi sarmış
Ferikleri yere sermiş
Pinniğe giran mı girmiş
Oşartmadan anlat bana
Kişeleyip de saysana

Guzbahçe'den ceviz yolsam
Depecik'te soluk alsam
Goo mal cin fetva bulsam
Humsuzlara doğar fırsat
Fidanlığı ol *mıhyat*

Mıtıriptan fayda gelmez
Müzevirden adam olmaz
Geslerle yola çıkılmaz
Macca eder *gaslek* seni
Gelir *beleni beleni*

Marabalar hayma yaptı
Hillingacım ipi koptu
Essah, portma nasıl kepti
Calgap gördüm olanları
Himsiz mi havlu duvarı

Yad ellerde *çarnaçarım*
Bitmez tükenmez efkârım
Eşgeredir ahuzarım
Kerçetmeyim *heri* edem
Oğrun oğrun söyleyemem

Geglik eşkir, *oma pırtar*
Yelpikli çor döşü yırtar
Malamatlık her grin artar
Ulmayan yer kaldı mi ki
Şor, *tapma geldi* mi ki

Unutuldu eski *cere*
Şimdi raġbet hep *acere*
Ne *akmın* var, ne *geçgere*
Tarla *kepir*, *cılgı* nerde
Gımpeşten git yöre nerde

Eymenenin *ohdu* bitti
Bak *şirpeden* neler gitti
Gullep, *zerze* ve *dil* yitti
Habbab çoktan unutuldu
Velesbitle yol tutuldu

Evler geniş *süllüm* dardı
Cinnik, *mabeyn* ve *çağ* vardı
Ganime dert bizi sardı (ganime)
Langara çalar boşuna
*Şiltakçılar*ın işi ne

Kafiyeydik redif olduk
Salkım idik *hetif* olduk
Çörpeşik bir herif olduk
Çiğnimize şelek bindi
Sırtımızda el *depindi*

Erir sabun olur *kirtik*
Yaptık her *mesese kertik*
Var mı *vızzık* içen artık
Cuvaralar tükenirken
Pahıllar *alelenirken*

Dur *mahalsız godduşlanma*
Vetsizliği bir iş sanma
Möhkem ol da hiç utanma
Horu hopu nedir ömrün
Vakit dolar biter bir gün

İnaamsagmada ışık
Yedi renkli bir sarmaşık
Duygular karmakarışık
Hüzünlendim *bayak beri*
Hayal ettim eskileri

Toplanır mı *göbekler*

Kim satar da kim *esgin* yer
Şimdi kimler *filâr* giyer
Aşlanık mı ediyon sen
Ne *köşger* var ne *sahdiyen*

Cangamayla geçti yıllar
*Mâsime*dim uçtu yıllar
Elden *pırtıp* kaçtı yıllar
Gurbet oldu bana sılam
Çok söyleme gadan alam

Müslüman Türk benim adım
Kimliğimden *arsınmadım*
Öykünmedim horsunmadım
Garamet çalmayın bize
Biz bağılıyız töremize

Zaman gençliğimi çaldı
Çocukluğum nerde kaldı
Eski günler bir masaldı
Saçımda ak yoktu *bıldır*
Her sene aynı fasıldır

Unutmayın dostlar bizi
Künde anmaktayım sizi
Göresidim hepimizi
Hasret sineleri dağlar
Yâda düşer hatıralar

Babam Afşin'de yatıyor
Kalbi Mekke'de atıyor
Medine'de saf tutuyor
Hac yolunda şehit babam
Hislerimi anlatamam

Toprağında sakla beni
Toprağına ekle beni
Mahşere dek bekle beni
Ata yurdum memleketim
Mezarda bitsin hasretim¹²

¹² Afşin Kaymakamlığı, *Afşinli Şairler Antolojisi*, Afşin, 2000, s. 66-71.

Mustafa Ayvalı (1964, Suluova-Bayırılı köyü, Üniversite mezunu.)

Heri

Keçiğ bağlamış, al yazmayı başa
Zülfü kâkül güzel bak dedi *heri*
Çevirip davarı vursan yokuşa
Gel yüzüne güller yok dedi heri

Çıt deyip çalıya düştün gün gibi
Fenikiyor kafam şu *kirman* gibi
Bir Şirin bilirdim tıpkı sen gibi
Bizim buralarda çok dedi heri

*Fağr*idi şu ömrüm gız geze geze
Gel hele şöyle koy başını dize
İyice kazınsak vurup da saza
Yaksam mı *çerağ*ı yak dedi heri

Kız seni baban mı gçağırıp durur
Yo sofada kınnap eğirip durur
Ha bire ağama bağırıp durur
Dedim sert mi baban, pek dedi heri

Bir *hörpüm* su versen yanan bağrıma
Topuklu gaynanam gitmez ağrıma
Kulak versin dağlar taşlar çağrıma
Senin anan bana yük dedi heri

Öncekte *pirpirim pörsüdü* gitti
Çıtkırıldım huyu canıma yetti
Kurduğum sofrada tabağı itti
Karnım *hasudaya* tok dedi heri

Gel gidelim dilber bağda *eyvana*
İşkefe tavlamaş giz *ebem* sana
Semaverde *yiti* çay oy oy bana
Dökeyim bir bardak dök dedi heri¹³

¹³ Mustafa Ayvalı, *Karlı Dağların Mor Menekşesi*, Ankara, 2009, s. 49.

Necat Bayraktar (1949 Ardanuç-Kapıköy)

Bıraktın Gittin

Peynirli cevizli keteler yerdin
Bişiyi tavada bıraktın gittin
Kebap için Bilbilan'a giderdin
Gevreği sofrada bıraktın gittin

Bakır güvecinde *puçko* pişerdi
Tutmaç aşısı *kuşhanadan* taşardı
Makarna tepsiye güzel düşerdi
Peyniri süzgülü"de bıraktın gittin

Kağnı tekerinin sesini duymak
Pekmezi *teştide külekte* kaymak
Sahanda *kaygana* tavada *kuymak*
Tarpoşu terekte bıraktın gittin

Erik ekşisini tasta ezerdin
Furuncu kurutur *çiçhol* dizerdin
Hayal dünyasında fazla gezerdin
Cecimi bahçede bıraktın gittin

Tırpanın *pöçüğü korası natı*
Örsü su çekici bir de *masatı*
Puçko, lazut kabak bütün hasatı
Tahılı hasırda bıraktın gittin

Dirgeni tırmağı karasabanı
Napızar hozanı tarla *tapanı*
Sant samarti hizekleri yapanı
Tırpanı tarlada bıraktın gittin

Doğayla sarmaşık bir hayat vardı
Kazım Usta ağaç kaplar yapardı
Külelerin percinleri kopardı
Sashaviy hopoda bıraktın gittin

Çeperler kırıldı gelecek *cerək*
Otlar taşınacak dolacak *merek*
Harmanın dövüldü savurmak gerek
Tığı karapanda bıraktın gittin

Güzün bayırlarda *neker* çekerdin
Çok kurak olursa *geven* sökerdin
Yazın koyunları göle dökerdin
Kavalı *kalifte* bıraktın gittin

Tosunlar ahırda *kirkal* kırardı
Yağız at *bağada kirçon* arardı
Yaşadığın hayat seni yorardı
Mali *salbagada* bıraktın gittin

Surutma çatladı Comart yoruldu
Kağrı *maran* attı *kopo* kırıldı
Sağule büküldü hayat gerildi
Zinciri *bondrukta* bıraktın gittin

Sürgünler kıyımlar Artvin'i vurdu
Okullar kapandı eğitim durdu
Bilinir ki hep birinci olurdu
Okulu kilitte bıraktın gittin

Zamana uymadı durdu çarkımız
Hep gurbet kokarız yoktur farkımız
İlden ile söyleniyor türkümüz
Köyü zor hayatta bıraktın gittin¹⁴

¹⁴ Necat Bayraktar, *Gönül Duvarım*, İstanbul, 2008, s. 110-111.

Osman Sarıyıldız (Zara)

Zara Kelâmı

Bir başkadır bizim Zara'da kelâm
Nelik derler gardaş bizim Zara'da
Bereket deyip de dursun el âlem
Bolluk derler gardaş bizim Zara'da

Loğlamır her bahar ev damı baca
Kabahat denmekte her türlü suça
Omuzun üstünden örülmüş saça
Belik derler gardaş bizim Zara'da

Her dikili taşın adıdır kale
Fırtına denilir sert esen yeke
Doğarken saçsıza anadan keke
Filik derler gardaş bizim Zara'da

Bu dili konuşur çocuğu piri
Pasaktır pallampoş herifin kiri
Her lafa her söze atlarsa biri
Balık derler gardaş bizim Zara'da

İt denir sokakta gezen **zağara**
Cingorostur dağlardaki mağara
Ağıldaki koyun keçi davara
Doluk derler gardaş bizim Zara'da

Çiğit derler kaysı içi bademe
Ayıp olan sözü sakın ha deme
Biraz ince zayıf olan adama
Çaluk derler gardaş bizim Zara'da

Her sabah dost dosta söyler merhaba
Yolsuz yordamsızın adıdır kaba
İçinde metelik olmayan cebe
Delik derler gardaş bizim Zara'da

Çoktur ama söyleyemem sövmesi
Hoştur bu dil ile adam övmesi
Yakayı toplayan köynek düğmesi

İlik derler gardaş bizim Zara'da

Kibarlık satanlar hele bir dursun
Gelsin de sohbeti Zara'da görsün
Tavuğun altına yumurta korsun
Folluk derler gardaş bizim Zara'da

Savak derler her kişiye kanana
Sobanın dibinde *üşek* donana
Yedi tas su içen içi yanana
Tuluk derler gardaş bizim Zara'da

Hastalıklı derler benzi sarıya
Sümek derler başak mısır darıya
Pasaklı çok gezen arsız kariya
Kerik derler gardaş bizim Zara'da¹⁵

¹⁵ İ. Hakkı Acar, *Zara Kültürü*, İstanbul, 2007, s. 59.

Sait Tağma (16 Ağustos 1931, Kayseri)

Bizde

Muhtara *kâhya* bekçiye *gizir*
İkiyüzlülere *yaş* derler bizde
Borçluya *aptal* borçsuza *vezir*
Her gün çekenlere *keş* derler bizde

Kahveye *gave* fincana *şişe*
Öküze *ho* derler tavuğa *kişe*
Fatma'ya Fadime Ayşe'ye Eşe
Karıya kızınca *boş* derler bizde

Çirkine *suratsız* güzele *keleş*
Parasız *veresi* bedava *beleş*
Sarhoşa *zervuş* sahteci *kalleş*
Sözünden cayana *puş(t)* derler bizde

Teşekkür etmektir *eline sağlık*
Mintana işlik mendile *yağlık*
Paltoya *sakı* fütöre *beylik*
Ziyankâr kişiye *çoş* derler bizde

Kadın hamamında çalışır *natır*
Hımbıl mıymındır süneye *sintir*
Akıllı *uyanık* akılsız *santır*
Yantir bakışlıya *şaş* derler bizde

Havuca *püçüklü* elmaya *alma*
Muhtarın koyduğu vergiye *salma*
Yahni nohut aş sarmaya *dolma*
Pişmiş kellelere *baş* derler bizde

Paçaya *tirit* düğmeye *ilic*
Kuyuna *davar* hindiye *culuk*
Kuvvetliye *zorlu* zayıfa *alık*
Yazlık villalara *köşk* derler bizde

Taneye *dene* geçen yıla *bıldır*
Tokat *şamardır*, diz üstü *baldır*
Atlara *beygir* hayvanlar *maldır*
Yenen yemeklere *aş* derler bizde

Zararlıya *muzur, amade* hazır
Şarlatana *tezvir* adağa *nezir*
Mazlum çok usludur, edepsiz *rezil*
Görülen rüyaya *düş* derler bizde¹⁶

¹⁶ Çemen, Eylül 2008, S. 101, s. 3.

Şahin Yılmaz (1971, Altınyayla-Tahtyurt köyü)

Bizim Köyde

Kadınların çarşafına
Bürük derler bizim köyde
Daha yetmemiş ekine
Firik derler bizim köyde

İşaretin adı **kertik**
Evde durmayana **sürtük**
Eğer çok büyükse yırtık
Yirik derler bizim köyde

Avrat diyorlar madama
Loğ çekerler toprak dama
Zayıf çelimsiz adama
Cırık derler bizim köyde

Erkek **herif** bayan **karı**
Kayısı **çir** mısır **darı**
Harmana eskiden beri
Hürük derler bizim köyde

Çiftçilerin çapasına
Meses derler sopasına
Boz eşeğin sıpasına
Kerik derler bizim köyde

Bakmazlar bahara yaza
Hazırlık yaparlar güze
Sevgilisi olan kıza
Kırık derler bizim köyde¹⁷

¹⁷ Şiir, 21 Haziran 2007'de tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Şemsi Yastıman (1923, Kırşehir)

Memleket Hasreti

Ölmez sağ olursam bu yaz inşallah
Sılayı bir daha görmek istiyom
Çugun'a varınca ya *ağşam zabah*
Topraklara yüzüm sürmek istiyom

Kaman'ı Mucur'u Çiçekdağı'nı
Kindam Dinekbağı hem Özbağ'ını
Köylü kentli hastasını sağını
Görüp bir muhabbet kurmak istiyom

Hacı Bektaş Ahi Evran Sultanı
Âşık Paşa Kaya Şeyhi cananı
İmarette neslim Şeyh Süleyman'ı
Aşk ile bağrıma sarmak istiyom

Ahi Evran çarşı içi hükümet
Kümbetaltı Kayabaşı İmaret
Akrabayı eşi dostu ziyaret
Uğrayıp hal-hatır sormak istiyom

Ne büyüktür zevki yurdu görmenin
Kaç senenin hasretine ermenin
Dört bir yanda methedilen Terme'nin
Şifalı suyuna girmek istiyom

Halam sağ olsa da sesim duysaydı
Cebime *devramel* içde koysaydı
"Şunda yi" diyerek *alma* soysaydı
Cevizi de dişle kırmak istiyom

Bir de gitsem *tezem* beni görseydi
İçi çökelikli dürüm dürseydi
Hele azıcık da *sızgıt* verseydi
O an pirzolayı yermek istiyom

Dayımgilden acık *köğtür* aldırsam
Emmimgilden armut *kakı* buldursam
Ceblerime *şak* leblebi doldursam

Töhmeleyip uşgur kırmak istiyom

Söğürmelik bir et çıksa satırdan
Höşmerim çullama gitmez hatırdan
Kuşlukleyin hedik gelse tandırdan
Çölmeğin içine girmek istiyom

Bir *hağbe kemeyi* yüklesem sırta
Çıksam bir *alamaç* yapacak sırta
Beş *gö suvan* üç kaynamış yımırta
Bazlama içine sarmak istiyom

Bunları her daim arzular özüm
Memleket mahsulü vücuda lüzum
Tokaloğlu kaysı *dıranı üzüm*
Tek yimeyim şöyle dermek istiyom

Bir düğün olsa da bir *kayın gitsek*
Dokuz butlu tavuk lafını etsek
Dam pilavı gelse yisek tüketsek
Davullu zurnalı dernek istiyom

Harmana denk gelse düvene binsem
Şöyle *dabaz* olup kaşınsa ensem
Acık bağ *bellesem acık* dinlensem
Çayıra bir *pala* sermek istiyom

Bağ bozumu üzüm *haftına* batsak
Bekmez kazanına *hayvalar* atsak
Boranıyan damla *şiresi* datsak
Arı soksa çamur sürmek istiyom

Üç arkadaş şöyle bir bahça bulsak
Çalpıdan hatlayıp bir üzüm yolsak
Sağbısı dutsa da bir rezil olsak
O tatlı günlere ermek istiyom

Seğirdip dolaşsak hep tarla *dapan*
Keklik dutmak için kursaydık kapan
Daş döğüşü olsa vızlasa sapan
Kafamı gözümü yarmak istiyom

Bilmem ki olur mu gine becerim

Çayırdı oynasak *zıkka* acırım
Terleyip *karakıp* bir su içirim
Dalağım kabarıp böğrmek istiyom

Enteremi giysem sümüğüm aksa
Koluma silerim *yağlığım* yoksa
Başangıdır diye mahalle bıksa
Kesekle camları kırmak istiyom

Cesurluğum dutsa şöyle *kasılsam*
Yaylıların arkasına asılsam
Kımçıyı yiyince yere yassılsam
Yollarda ağlayıp durmak istiyom

Ceviz *kaval etsem sakam* da *toksa*
Çızgılı oynarım *eneğim* çoksa
Koluma söylerken bir döğüş çıksa
Sumsuk yimek hem de *cırnak* istiyom

Tok çik opban mirre bir *aşşık* atsam
Sakanın dımığna kurşun akıtsam
Üç yüz enek *ütüp* cebe bakıtsam
"Ne şişiyon la" dedirmek istiyom

Görür m'ola bu fakirin gözleri
Delice Çay'ını berrak *özleri*
Kıssıkkaya serinledir bizleri
Neyleyim denizi ırmak istiyom

Kim sorarsa yazdın bunları niye
Gelecek nesile kalsın hediye
Kırşehir'de doğdum Türkmen'im diye
Her yerde göğsümü germek istiyom

Ey **Şemsi Yastıman** ümitli kulsun
Kısmet ise gayen yerini bulsun
Hemşeriler buna vasıta olsun
Kırşehir'e selâm vermek istiyom¹⁸

¹⁸ Erol Ülgen, *Şemsi Yastıman Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1995 s. 97-100.

Ünsal Kıraç (1945, Akşar köyü-Bayburt, Gümüşhane Fevzi Çakmak Eğitim Enstitüsü mezunu, Üst kademelerde yöneticilik yaptı.))

Bayburtluca

Bir sohbet edelim biz Bayburtluca
Sohbetin adı da, *yarenlik* bizde
Kenarları *hogal* dam başı *bacı*
İşin bilmeyene *kuş* derler bizde

Elbiseye *urba*, atlete *köynek*
Entariye *fistan*, sopaya *deynek*
Çantaya *hemençe*, korkağa *hefnek*
Görülen rüyaya *düş* derler bizde

Yemeklere *dadağ*, danaya *bıçık*
Alt ceneye *gıdık*, güzele *cıcık*
Yavru manda *gadak*, oğlağa *gıdık*
Çekmeyen öküze *hoş* derler bizde

Anne adı *aba*, büyük de *gada*
Teyzelere *eze*, babaya *aga*
Halalara *bibi*, meyveye *gaga*
Tecrübesizlere *toy* derler bizde

Aptallara *zaza*, ahraza *laluk*
Eski ayakkabı adı da *kaluk*
Boynuzsuz hayvana söylenir *koluk*
Malların bağına *gab* derler bizde

Patatese *kartol*, başlığa *kulluk*
Fasulye *lobiye*, hafife *dıllık*
Ağır baş olmayan kızlara *şıllık*
Hileci insana, *puşt* derler bizde

Testereye *bışkı*, sepete *çepuk*
Tembellere *laşka*, tekmeye *tekmük*
Nezaketli *nezük*, civcive *cücük*
Olmayacak işe *yaş* derler bizde

Kilimlere *cecim*, çakıra *cıngır*
Disipline *gırdap*, paraya *mangır*
Lavaştır ekmeği, piştiği *tandır*

Yağsız çökeleğe *lor* derler bizde

Asfalta *miriyol*, serçeye *kırkır*
Kamyona *makine*, fermuar *cırcır*
Yeni alınmışın adına *gıcır*
Buğday yığınınna *tec* derler bizde

Çeşmelere *pahar*, yasağa *koruk*
Yamaca *öreme*, kanala *harık*
Uzunlara *sırık*, sıpaya *kuruk*
Kadın örtüsüne *car* derler bizde

Dananın büyüğü adı da *mozuk*
Mısır da *lazuttur*, pahalı *kazık*
İşe gider iken alınan *azık*
Karadenizliye *Laz* derler bizde

İlaçlara *derman*, yaşlıya *eke*
Tahtadan yapılmış somyaya *peke*
Erkek keçilerin adıdır *teke*
Başboş çocuğa *döl* derler bizde

ÜNSAL'ım hasretim kendi ilime
Bir Bayburt türküsü düştü dilime
Bakıp hor görmeyin garip halime
Fazla tuzluya da şor" derler bizde¹⁹

¹⁹ İlhan Yardımcı, *Yaşayan Âşıklarımız (Güldeste)*, Konya, 2007, s. 455-459.

Hayati Vasfi Taşyürek (1931, Afşin-Tanır köyü, Gazeteci, Belediye Başkanı)

Lügatçemiz

Yemeniye *kelik* yoğurda *katık*
Bulgur pilavına *aş* derler bizde
Genç horoza *celfin* pilice *ferik*
Kümesine yollarken *kiş* derler bizde

Büyük bakraç *satır* küçükse *sitil*
Kerpiç duvardaki *hatıla katil*
Tohumlara *bider* fidana *çitil*
Büyük leğenlere *teş* derler bizde

Kocamana iri ibriğe *güğüm*
Dünür isteyici ilmekse *tügüm*
Rüşvete *bartıl* der şiire *deyim*
Rüya âlemine *düş* derler bizde

Mirasçıya *hısım* taksime *paylaş*
Huysuzlara *vedsiz* akrana *taydaş*
Hanıma *küldöken* flörte *oynaş*
Mendil sallamazlar *hişş* derler bizde

Az önce *debayak demine bayak*
Kurnazlara *kodduş* kibara *kıyak*
Çukur taşa *gaklık* dağlara *koyak*
Yaz bahar eyyamı hoş derler bizde

Bir dakika *biti* döven ise *gem*
Kız kardeşe bacı ağabey *edem*
Güzel olmuşa *peh* ilaçlara *em*
Su veren toprağa *leş* derler bizde

Vereme *inc'ağrı* öksürüğe *çor*
Merdivene *süllüm* konuşmaya *şor*
Meyilliye *yörep* acemiye *tor*
Bir kısım peynire *keş* derler bizde

Âşık *deyişetçi* buyur ise *ne*
Peki demek için kısa yoldur *he*
Kenarı oyalı başörtüsüne

Bazen *bürük* bazen *şeş* derler bizde

İhtimal *ellaham* hatırla *taman*
Biberli salçanın lakabı *çaman*
Gömlek için *yelek* külotu *tuman*
Söyledikçe **VASFİ** coş derler bizde²⁰

²⁰ Hayati Vasfi [Taşyürek], *Dile Gelen Anadolu*, İstanbul, 1973, s. 41-42

Hayati Vasfi Taşyürek (1931, Afşin-Tanır köyü, Gazeteci, Belediye Başkanı)

Derler Bizde

Beğenecek hali tarif ederken
Arı sili gökçek, *peh* derler bizde
Unutma *emi* der şehre giderken
Unutmam demezler eh derler bizde

Ameleye *ırgat* yokuşa *bayır*
Çok bilmişe *eke* kolayla *gayır*
Bıkkınlığa *ateh* sevaba *hayır*
Üzüm reçeline *teh* derler bizde

Geçimsiz *ırsız* güzele keleş
Çukurlara esik bedavaya beleş
Israra *tebelleş* gülece *kalleş*
Çocuk korkuturken *öh* derler bizde

Ölü öldü su sulandı deyimi
Un öğüttüm lafı daha iyi mi
Cimrilere *kısmık* sözün kayımı
Yükseklik hattına *zeh* derler bizde

Nikâhlıya *haklı* yengeye *kuma*
Dalkavuğa *göpçü* şaştımı *tama*
Ağız kavgamızın adı *cangama*
Anlaştık demezler *hah* derler bizde²¹

Önemli not: Yukarıdaki kelimeler sözlüğe eklenecek

²¹ <http://www.ayrandede.com/>

KELİMELER DESTANI

-A-

aba:	Anne (Zara-Halil Topçu, Bayburt-Ünsal Kıraç))
abı:	Anı (Yerköy-Coşkun Gündüz)
Abrul:	Nisan ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
acer:	Yeni (Afşin-Mehmet Güneş)
acık:	Azıcık-biraz (Afşin-Mehmet Güneş, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
aga:	Baba (Bayburt-Ünsal Kıraç)
ağartu:	Süt kaymak yağ-peynirin genel adı (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
ağleş:	Dur (Niksar-M. Necati Güneş)
ağşam:	Akşam (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
ağu:	Zehir (Niksar-M. Necati Güneş)
aha:	İşte (Zara-Halil Topçu)
ahacuk:	İşte (Niksar-M. Necati Güneş)
ahraz:	Konuşamayan (Bor-Fikret Dikmen)
akbın:	Hayvan pisliği (Gürün-Hamit Bölücek)
akçe:	Para (Zara-Halil Topçu)
akmın:	hayvan gübresi (Afşin-Mehmet Güneş)
al:	Kızıl-kırmızı (Hekimhan-Kadimî)
alamaç:	(Kırşehir-Şemsi Yastıman).....
alçak:	Terbiyesiz adam (Erbaa-Durmuş Yığman)
alelenmek:	Ağırlamak (Afşin-Mehmet Güneş)
alıç:	Dağ meyvesi (Hekimhan-Kadimî)
alılık:	Zayıf (Kayseri-Sait Tağma)
alma:	Elma (Kayseri-Sait Tağma, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
amade:	Hazır (Kayseri-Sait Tağma)
apalak:	Yuvarlak yüzlü (Erbaa-Durmuş Yığman)
aptal:	Borçluya (Kayseri-Sait Tağma)
ara:	Sofa (Hekimhan-Kadimî)
arakel:	Toplumun huzur bozan (Zara-Halil Topçu)
aralık:	Orta yer-mahalle sokak (Kozan-İmamî)
arastak:	Tavan (Erbaa-Durmuş Yığman)
ardak:	Çürümüş ağaç (Erbaa-Durmuş Yığman)
arı sili gokçek:	Beğenilen-duru-temiz (Afşin-Mehmet Güneş)
arık:	Sıska-zayıf (Zara-Halil Topçu- Gürün-Hamit Bölücek, Hekimhan-Kadimî)
aristak:	Tavan (Afşin-Mehmet Güneş)
arka:	Sırt (Yerköy-Coşkun Gündüz)
arsınmak:	Utanmak (Afşin-Mehmet Güneş)

aş:	1. Yemek (Gürün-Hamit Bölücek, Kayseri-Sait Tağma), 2. Bulgur pilavı (Afşin-Hayati Vasfi)
aşgana:	Mutfak (Niksar-M. Necati Güneş)
aşlanık:	Şaka (Afşin-Mehmet Güneş)
aşşık:	Aşık kemiği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
aşurma:	Büyük kazan (Zara-Halil Topçu)
ataş gaymak:	Ateş yakmak (Afşin-Mehmet Güneş)
atku / atku:	Şal (Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
atlu:	Geçimsiz ve çok gezen (Zara-Halil Topçu)
avrat:	Kadın (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
avrat:	Hünerli kadın (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
ayakyolu:	Tuvalet (Gürün-Hamit Bölücek)
ayal:	Eş (Gürün-Hamit Bölücek)
azık:	İşe gider iken alınan yemek (Bayburt-Ünsal Kıraç)

-B-

 Baca:	Dam, evin üstü (Bayburt-Ünsal Kıraç)
 Bacı:	Kız kardeş (Afşin-Hayati Vasfi)
 Badal:	Merdiven (Niksar-M. Necati Güneş)
 Bağa:	Ahırda hayvanların yemlendiği uzun tekne (Ardanuç-Necat Bayraktar)
 Baldır:	Diz üstü (Kayseri-Sait Tağma)
 Balgoş:	Şişman (Zara-Halil Topçu)
 Balık:	Her lafa her söze karışan (Zara-Osman Sarıyıldız)
 Bartıl:	Rüşvet (Afşin-Hayati Vasfi)
 Basdak:	Yürümeyen çocuk (Erbaa-Durmuş Yiğman)
 Bastık:	Pestil (Afşin-Mehmet Güneş)
 Baş:	Pişmiş kelle (Kayseri-Sait Tağma)
 Başangı:	Yaramaz, haşarı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
 Batık:	İflas etmiş tüccar (Darande-Aslan Tektaş)
 Bayak:	Biraz önce (Afşin-Mehmet Güneş,)
 Bayahtan:	Biraz önce (Zara-Halil Topçu)
 Bazlama:	Sac üstünde yapılan yağlı ekmek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
 Behni:	Yem yeri (Niksar-M. Necati Güneş)
 Belek:	Kundak (Hekimhan-Kadimî)
 beleni beleni:	Oyalararak-gönülsüz gitmek-ayak sürümek (Afşin-Mehmet Güneş)
 Beleş:	Bedava (Kayseri-Sait Tağma)
 Belik:	İnce saç örgüsü (Kozan-İmamî, Zara-Osman Sarıyıldız)
 Bellek:	Hafıza (Hekimhan-Kadimî)
 Bellemek:	Bel ile bahçeyi eşmek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
 Benek:	Düğünde takılan takı (Bor-Fikret Dikmen)
 Bet:	Kötü (Gürün-Hamit Bölücek)

beygir:	At (Kayseri-Sait Tağma)
beylik:	Fötör (Kayseri-Sait Tağma)
bıçık:	Dana (Bayburt-Ünsal Kıraç)
bıl:	Geçen yıl (Niksar-M. Necati Güneş)
bıldır:	Geçen yıl (Yerköy-Coşkun Gündüz, Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek, Kayseri-Sait Tağma)
bışkı:	Testere (Bayburt-Ünsal Kıraç)
bibi:	Babanın kız kardeşi-hala (Zara-Halil Topçu, Hekimhan-Kadimî, Bayburt-Ünsal Kıraç)
bider:	Tohum (Afşin-Hayati Vasfi)
bidihim:	Azıcık (Niksar-M. Necati Güneş)
bildir:	Geçen yıl-bir önceki yıl (Afşin-Mehmet Güneş)
binek:	Eyerlenmiş üzengili at (Bor-Fikret Dikmen)
bişi:	Yağda pişirilmiş ekmek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
biti:	Bir azıcık, bir dakika (Afşin-Hayati Vasfi)
bitik:	Feleğin darbesini yemiş (Darande-Aslan Tektaş)
biz:	İğneye (Niksar-M. Necati Güneş)
bodi:	Kaz (Yerköy-Coşkun Gündüz)
boduç:	Su kabı (Niksar-M. Necati Güneş)
bohça:	Elbise sarılan kumaş (Zara-Halil Topçu)
bolluk:	Bereket (Zara-Osman Sarııldız)
boncuk:	Takı (Hekimhan-Kadimî)
bondruk:	Boyunduruk (Ardanuç-Necat Bayraktar)
boran:	Tipi (Zara-Halil Topçu)
boranı:	Pancar sapı-bulgur ve yoğurtla yapılan yemek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
boranı:	Pancar ve yoğurtla yapılmış yemek (Darande-Aslan Tektaş)
bostan:	Karpuz (Niksar-M. Necati Güneş)
boş:	Eşi boşama sözü (Kayseri-Sait Tağma)
böcük:	Böcek (Niksar-M. Necati Güneş)
böğür:	Vücudun yan tarafı (Yerköy-Coşkun Gündüz)
buğuz:	Kin bağlamak (Zara-Halil Topçu)
bun:	Sıkıntı (Hekimhan-Kadimî)
bunak:	Hafızası zayıflamış (Bor-Fikret Dikmen)
buymak:	Üşüme (Zara-Halil Topçu)
buzağı:	Dana (Yerköy-Coşkun Gündüz)
bülük:	Çocuğun erkeklik organı (Kozan-İmamî)
bürük:	Çarşaf, Kenarı oyalı baş örtüsü (Niksar-M. Necati Güneş, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
cağ:	Evde yıkanılan yer (Afşin-Mehmet Güneş)
eymene:	Kapı demiri (Afşin-Mehmet Güneş)
ganime:	Daima (Afşin-Mehmet Güneş)
gullep:	Menteşe, kapı sürgüsü (Afşin-Mehmet Güneş)

habbab:	Nalın, takunya (Afşin-Mehmet Güneş)
mabeyn çağ:	Her iki tarafa kapısı olan oda (Afşin-Mehmet Güneş)
süllüm:	Merdiven (Afşin-Mehmet Güneş)
vetsiz:	Yersiz konuşan, patavatsız (Afşin-Mehmet Güneş)

-C-

çağ:	1. Lavabo (Niksar-M. Necati Güneş), 2. Evde yıkanılan yer (Afşin-Mehmet Güneş)
çağlık:	Evde yıkanılan yer (Zara-Halil Topçu)
cahil:	Genç (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
câlit:	Sincap (Niksar-M. Necati Güneş)
camız:	Manda (Yerköy-Coşkun Gündüz)
cangama:	Yüksek sesle konuşma ağız münakaşası (Afşin-Mehmet Güneş)
car:	Kadın Örtüsü (Bayburt-Ünsal Kırac)
cazu:	1. Kötü kadın (Zara-Halil Topçu) 2. Yaramaz kız (Erbaa-Durmuş Yiğman)
cıbrı:	Parasız (Gürün-Hamit Bölücek)
cecim:	El tezgâhında yünle dokunmuş ensiz kilim (Ardanuç-Necat Bayraktar, Niksar-M. Necati Güneş, Bayburt-Ünsal Kırac)
celfin:	Genç horoz (Afşin-Mehmet Güneş)
cemedem:	Yelek (Yerköy-Coşkun Gündüz)
cere:	Küçük küp (Afşin-Mehmet Güneş)
cerek:	Sırık Uzun ağaç (Erbaa-Durmuş Yiğman, Ardanuç-Necat Bayraktar)
cıbil:	Yoksul (Zara-Halil Topçu)
cıcık:	Güzel (Bayburt-Ünsal Kırac)
cılga yol:	Patika yol, ince yol (Gürün-Hamit Bölücek)
cımız:	Sulak, sulu (Gürün-Hamit Bölücek)
cıncık:	Misket (Hekimhan-Kadimî)
cındıh:	Küçük bakraç (Niksar-M. Necati Güneş)
cıngır:	Çakır (Bayburt-Ünsal Kırac)
cırcır:	Fermuar (Bayburt-Ünsal Kırac)
cırık:	Zayıf çelimsiz adam (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
cırnak:	Tırnak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
cıyıklama:	Mercimek ve bulgurla yapılan bir çorba (Afşin-Mehmet Güneş)
cızlah:	Sac ekmeği (Niksar-M. Necati Güneş)
cibelmek:	Şımarmak (Afşin-Mehmet Güneş)
cin arabası:	Bisiklet (Gürün-Hamit Bölücek)
cingoros:	Mağara (Zara-Osman Sarıyıldız)
cip:	Çok (Afşin-Mehmet Güneş)
civek:	Aşısız üzüm (Erbaa-Durmuş Yiğman)

culuh: Hindi (Yerköy-Coşkun Gündüz, Zara-Halil Topçu, Kozan-İmamî, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş, Kayseri-Sait Tağma)
cuvara: Sigara (Afşin-Mehmet Güneş)
cücük: Civciv (Niksar-M. Necati Güneş, Bayburt-Ünsal Kırac)

-Ç-

çağa: Küçük çocuk (Darande-Aslan Tektaş)
çalgap: Belli belirsiz-bir ara (Afşin-Mehmet Güneş)
çalgın: Felçli (Afşin-Mehmet Güneş)
çalkama: Ayran (Zara-Halil Topçu)
çalpı: Çit (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çaluk: Biraz ince zayıf olan adam (Zara-Osman Sarıyıldız)
çaluntu: Mayalı yoğurt (Erbaa-Durmuş Yığman)
çaman: Biber-baharat ve et suyuyla yapılan çemen (Afşin-Mehmet Güneş)
çandu: Ev duvarı (Niksar-M. Necati Güneş)
çardak: Salon (Erbaa-Durmuş Yığman)
çarhıt: Hurda, iş yaramaz (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
çarnaçar: Çaresiz (Afşin-Mehmet Güneş)
çatlak: 1. Akli az olan (Erbaa-Durmuş Yığman), 2. Yarık (Hekimhan-Kadimî)
çavmak: Yönünü değiştirmek (Gürün-Hamit Bölücek)
çeç: Saptan ayrılmış tahıl yığını (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)
çelpeşik: Karışık (Gürün-Hamit Bölücek)
çember: Yazma (Niksar-M. Necati Güneş)
çemkirmek: Büyüklere karşı uygunsuz cevap vermek (Afşin-Mehmet Güneş)
çene: Köşe (Niksar-M. Necati Güneş)
çengel: Eğri demir (Erbaa-Durmuş Yığman)
çepel: Sulu kar (Zara-Halil Topçu)
çeper: Duvar (Ardanuç-Necat Bayraktar)
çepik: Alkış (Niksar-M. Necati Güneş)
çepuk: Sepet (Bayburt-Ünsal Kırac)
çerağ: Mum, ışık (Suluova-Mustafa Ayvalı)
çeten: Saman taşımaya yarayan tekerlekli araç (Gürün-Hamit Bölücek)
çevirme: Etrafı ağaçlı bahçe (Zara-Halil Topçu)
çıbarmak: Mundar ölmek (Zara-Halil Topçu)
çıkı: Bohça (Hekimhan-Kadimî)
çingâ: Sıçrayan ateş, kıvılcım (Zara-Halil Topçu)
çıtak: Şık giyinen (Erbaa-Durmuş Yığman)
çıtık: Bir işteki zor ve hile (Darande-Aslan Tektaş)
çızgılı: Yörede oynanan bir aşık oyunu çeşidi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çiçhol: İpte kurutulmuş armut-elma (Ardanuç-Necat Bayraktar)
çiğın: Boyunla omuz arası (Afşin-Mehmet Güneş)

çiğit:	Çekirdek (Niksar-M. Necati Güneş)
çiğit:	Fasulye (Niksar-M. Necati Güneş)
çiğit:	Çekirdek (Zara-Osman Sarıyıldız)
çik:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çimmek:	Yıkanmak (Yerköy-Coşkun Gündüz, Erbaa-Durmuş Yığman)
çipri:	Asmanın kurumuş çubukları (Afşin-Mehmet Güneş)
çir:	Kayısı (Altınayla-Şahin Yılmaz)
çitil:	Fidan (Hekimhan-Kadimî)
çomça:	Kepçe (Gürün-Hamit Bölücek)
çor:	Öksürük (Afşin-Mehmet Güneş,)
çoş:	Ziyankâr kişi (Kayseri-Sait Tağma)
çotuk:	Tevek (Hekimhan-Kadimî)
çölmeğ:	Çömlek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çördük:	Dağ armudu (Erbaa-Durmuş Yığman, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
çörpeşik:	Dağınık-eli ayağına dolaşan (Afşin-Mehmet Güneş)

-D-

daatlemek:	Dikkatlice uzaklara bakmak (Afşin-Mehmet Güneş)
dabaz:	Kaşıntı hastalığı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
dadağ:	Yemek (Bayburt-Ünsal Kıracı)
dalak:	Arı peteği (Hekimhan-Kadimî)
dam pilavı:	Yörede evlerin üzerinde yapılan pilavın adı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
damasımak:	Tadını özlemek (Afşin-Mehmet Güneş)
dapan:	Sürülmüş tarlayı düzeltmede kullanılan alet
daraba:	Tahtadan kepenk (Afşin-Mehmet Güneş)
darı:	Mısır (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Altınayla-Şahin Yılmaz)
davar:	Koyun (Yerköy-Coşkun Gündüz, Suluova-Mustafa Ayvalı, Zara-Osman Sarıyıldız)Kayseri-Sait Tağma)
daylak:	Eşek yavrusu (Hekimhan-Kadimî)
debayak:	Az Önce (Afşin-Hayati Vasfi)
delik:	Cepteki yırtık (Kozan-İmamî)
delik:	İçinde para olmayan cebe (Zara-Osman Sarıyıldız)
demin:	Biraz önce (Afşin-Hayati Vasfi)
dene:	Tane (Niksar-M. Necati Güneş, Kayseri-Sait Tağma))
depinmek:	Ayaklarını yere vurmak (Afşin-Mehmet Güneş)
deplengi:	Çiğdem sökmek için kullanılan ucu sivri demirden olan sopa (Afşin-Mehmet Güneş)
derik:	Aç gözlü cimri (Zara-Halil Topçu)
derman:	İlaç (Bayburt-Ünsal Kıracı)
devramel:	Ay çiçeği çekirdeği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)

deydaha:	İşte (Niksar-M. Necati Güneş)
deyim:	Şiir (Afşin-Hayati Vasfi)
deyişatçı:	Âşık (Afşin-Hayati Vasfi)
deynek:	Sopa (Bayburt-Ünsal Kıraç)
dıdısının dıdısı:	Çok uzak akraba (Afşin-Mehmet Güneş)
dıllık:	Hafif (Bayburt-Ünsal Kıraç)
dımık:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri
dıranı üzüm:	Erken olgunlaşmış siyah üzüm (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
dırlamak:	Gevezelik etmek (Erbaa-Durmuş Yığman)
dıvrak:	Düzgün giyimli (Afşin-Mehmet Güneş)
dibek:	Havan (Erbaa-Durmuş Yığman)
diga:	Cüce-kısa boylu (Zara-Halil Topçu)
dikme:	Fidan (Hekimhan-Kadimî)
dil:	Kilidin uzun kısmı (Afşin-Mehmet Güneş)
dolma:	Sarma (Kayseri-Sait Tağma)
doluk:	Ağıldaki koyun keçi davar (Zara-Osman Sarıyıldız)
döl:	Başiboş çocuk (Bayburt-Ünsal Kıraç)
dölek:	Düzgün-akıllı uslu (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
dönek:	Söz verip cayan (Bor-Fikret Dikmen, Zara-Halil Topçu)
dörtal:	Atın çok hızlı gitmesi (Gürün-Hamit Bölücek)
döşek:	Yatak (Yerköy-Coşkun Gündüz, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
duluk:	Avurt (Hekimhan-Kadimî)
dünür:	Kız isteyen (Afşin-Hayati Vasfi)
dürzü:	Karısı kötü yolda olan kişi (Erbaa-Durmuş Yığman)
düş:	Rüya (Darande-Aslan Tektaş, Kayseri-Sait Tağma, Bayburt-Ünsal Kıraç)
düve:	Dişi dana (Zara-Halil Topçu)
-E-	
ebe:	Babanın kız kardeşi-hala (Hekimhan-Kadimî, Suluova-Mustafa Ayvalı)
eccük:	Azıcık (Niksar-M. Necati Güneş)
ede:	Ağabey (Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi)
eğretü:	Acele yapılan (Erbaa-Durmuş Yığman)
eke:	Yaşlı (Bayburt-Ünsal Kıraç)
eksik etek:	Kadın (Erbaa-Durmuş Yığman)
elik:	Kedi (Niksar-M. Necati Güneş)
ellağam / ellaham:	İhtimal, herhalde (Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi, Niksar-M. Necati Güneş, Zara-Halil Topçu)
em:	İlaç (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Hayati Vasfi)
emaçer:	Her işi iyice görmek (Zara-Halil Topçu)

eme:	Babanın kız kardeşi, hala (Yerköy-Coşkun Gündüz, Zara-Halil Topçu)
emme:	Ama-fakat (Erbaa-Durmuş Yığman)
emmi:	Amca (Yerköy-Coşkun Gündüz)
enek:	Oyuncunun kendine özel aşık kemiği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
enteri:	Elbise (Niksar-M. Necati Güneş)
enük:	Kedi yavrusu (Niksar-M. Necati Güneş)
er kişi:	Karının kocası (Zara-Halil Topçu)
Erek:	Erbaa (Erbaa-Durmuş Yığman)
erişte:	Makarna (Niksar-M. Necati Güneş)
essah:	Sahi (Niksar-M. Necati Güneş)
essah:	Gerçek-sahih-doğru (Zara-Halil Topçu, Afşin-Mehmet Güneş)
esvap:	Çamaşır (Niksar-M. Necati Güneş)
eşgere:	Aleni-apaçık (Afşin-Mehmet Güneş)
eşgi:	Ekşi (Niksar-M. Necati Güneş)
eşgin:	Dağlarda yetişen bitki türü (Afşin-Mehmet Güneş)
etli gıyma:	Çiğ köfte (Afşin-Mehmet Güneş)
evcümen:	evine bağlı olan (Zara-Halil Topçu)
evdec:	Bayan hizmetçi (Gürün-Hamit Bölücek)
evirmek:	Tandırda sac üzerinde ekmeği çevirmek (Afşin-Mehmet Güneş)
evlek:	Bölünmüş tarla (Erbaa-Durmuş Yığman, Gürün-Hamit Bölücek)
eymene:	Kapı demiri (Afşin-Mehmet Güneş)
eyvan:	Avlu (Suluova-Mustafa Ayvalı)
eze:	Teyze (Bayburt-Ünsal Kıraç)

-F-

fağrimek:	Usanmak (Suluova-Mustafa Ayvalı)
fallik:	Kapı kapı gezen (Kozan-İmamî)
faraş:	Kürek (Hekimhan-Kadimî)
fasa:	Sürekli (Niksar-M. Necati Güneş)
felek:	Kader (Hekimhan-Kadimî)
fenikmek:	Yorulmak, bitkin düşmek (Suluova-Mustafa Ayvalı)
ferik:	1. Piliç, yeni yumurtlayan tavuk (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu, Afşin-Mehmet Güneş, Niksar-M. Necati Güneş, Afşin-Hayati Vasfi), 2. İkinci eş (Gürün-Hamit Bölücek)
ferman:	Buyruk (Zara-Halil Topçu)
fetil:	Mayasız ekmek (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu)
fıraktu:	Çit (Niksar-M. Necati Güneş)
fırlama:	Yaramaz çocuk (Erbaa-Durmuş Yığman)
filar:	Bir çarık türü (Afşin-Mehmet Güneş)
filik:	Anadan doğma saçsız-kel (Kozan-İmamî, Zara-Osman Sarıyıldız)
firek:	Kilit (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)

firez:	Biçilen ekinin tarlada kalan kısmı (Gürün-Hamit Bölücek)
firik ütmek:	Yeşil buğday ve nohudun ateşte pişirilmesi (Afşin-Mehmet Güneş)
firik:	Sapıyla yakılan ve taneleri yenilen olgunlaşmamış ekin (Zara-Halil Topçu, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
firtik:	Yeni yetme (Kozan-İmamî)
fistan:	Entari (Bayburt-Ünsal Kıraç)
fitne fesat:	Arabozan (Kozan-İmamî)
folluk:	Tavuğun yumurtlaması için altına konan yumurta (Erbaa-Durmuş Yiğman, Zara-Osman Sarıyıldız)
foltah:	Geniş olan, bol (Erbaa-Durmuş Yiğman, Niksar-M. Necati Güneş)
fortuk:	Tavşan yavrusu (Erbaa-Durmuş Yiğman)
foruz:	Horoz (Niksar-M. Necati Güneş)

-G-

gab:	Malların bağı (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gaba:	Bir halay türü (Afşin-Mehmet Güneş)
gada:	Büyük (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gadak:	Yavru manda (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gadanalam:	Sana gelen kötülükler belalar bana gelsin." (Afşin-Mehmet Güneş)
gaga:	Meyveye (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gaklık:	Çukur taş (Afşin-Hayati Vasfi)
galıç / galuç:	Orak (Niksar-M. Necati Güneş, Hekimhan-Kadimî)
galık:	Evlenmemiş kız (Hekimhan-Kadimî)
galle:	Kasa çekmecesini (Afşin-Mehmet Güneş)
gamga:	Biçilen ağacın parçası (Zara-Halil Topçu)
gane:	Çeşme (Afşin-Mehmet Güneş)
ganime:	Daima (Afşin-Mehmet Güneş)
Garagış:	Aralık ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
garemet:	İftira (Afşin-Mehmet Güneş)
garlı garsambaç:	Pekmezele karın karıştırılıp yenmesi (Afşin-Mehmet Güneş)
gaslek:	Bile bile-kasten (Afşin-Mehmet Güneş)
gath:	Ayran (Niksar-M. Necati Güneş)
gave:	Kahveye(Kayseri-Sait Tağma)
gayda:	Ezgi (Niksar-M. Necati Güneş)
gayfe:	Kahve (Niksar-M. Necati Güneş)
gebermek:	Mundar ölmek (Zara-Halil Topçu)
geçgere:	Hayvan pisliği taşınan araç (Afşin-Mehmet Güneş)
geglık:	Mide (Afşin-Mehmet Güneş)
gelberi:	Tırmık (Niksar-M. Necati Güneş)
gelep:	Çile (Yerköy-Coşkun Gündüz)
geloğu:	Büyük fare (Niksar-M. Necati Güneş)
gelüntü:	Dıştan yerleşen (Erbaa-Durmuş Yiğman)
gem:	Tarım aleti olan döven (Afşin-Hayati Vasfi)

gen:	Yaba (Niksar-M. Necati Güneş)
gene:	Yine (Niksar-M. Necati Güneş)
ges:	Geri zekâlı (Afşin-Mehmet Güneş)
gever:	Su bendi (Zara-Halil Topçu)
geven:	Kökü uzun dikenli çalı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
gevmek:	Bir sözü açık seçik söylememek
gevrek:	Mısırın kaymakla yoğrulup pileki denilen toprak kapta pişirilmiş ekme (Ardanuç-Necat Bayraktar)
gıcır:	Yeni alınmış (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gıdıg / gıdık:	Gardan, çene altı (Hekimhan-Kadimî, Bayburt-Ünsal Kıraç)
gıdih:	Küçük sepet (Niksar-M. Necati Güneş)
gıdık / gıdik:	Oğlak (Hekimhan-Kadimî, Bayburt-Ünsal Kıraç)
gılık:	Yeni elbise (Kozan-İmamî)
gılık:	Biraz yağlı yuvarlak ekme (Zara-Halil Topçu)
gındıra:	Mor renkli bir kir çiçeği (Afşin-Mehmet Güneş)
gırdap:	Disiplin (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gızınmak:	Isınmak (Afşin-Mehmet Güneş)
gicişmek:	Kaşınmak (Zara-Halil Topçu)
gidiboku:	Bir meyve çeşidi (Zara-Halil Topçu)
giran girmek:	Salgın hastalık dolayısıyla toplu hayvan ölümü (Afşin-Mehmet Güneş)
gizir:	Bekçi (Kayseri-Sait Tağma)
godduşlanma:	Çokbilmiş (Afşin-Mehmet Güneş)
golbağı:	Bilezik (Niksar-M. Necati Güneş)
goo mal:	Yeşil meyve (Afşin-Mehmet Güneş)
gosguç:	Ucu sivriltilmiş ağaç parçalarının çamura saplanmasıyla oynanan bir oyun (Afşin-Mehmet Güneş)
gostil:	Patates (Niksar-M. Necati Güneş)
gö:	Göğ renkli (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
göbelek:	Mantar (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
göcek:	Baharda ekinlerin yeşermesi (Afşin-Mehmet Güneş)
göcek:	1. Köşe (Niksar-M. Necati Güneş), 2. Yeni yeşermiş ekin (Gürün-Hamit Bölücek)
gökcek:	Güzel (Kozan-İmamî)
gömbe:	Külde pişen ekme (Erbaa-Durmuş Yığman)
gön:	Kösele, deri (Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
göp:	Kağnıda öküzlerin arka kısmına denk gelen kısım, köp (Gürün-Hamit Bölücek)
göresimek:	Özlemek (Afşin-Mehmet Güneş)
göze:	Kaynak (Niksar-M. Necati Güneş)
gullep:	Menteşe, kapı sürgüsü (Afşin-Mehmet Güneş)
gumpür:	Patetes (Yerköy-Coşkun Gündüz)
guşene:	Tencere (Yerköy-Coşkun Gündüz)

guva:	Damad (Yerköy-Coşkun Gündüz)
gücük:	Şubat ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
güdel:	Kürek (Niksar-M. Necati Güneş)
gügüm:	İbrik (Afşin-Hayati Vasfi)
gütmeç:	Hayvan otlatma (Zara-Halil Topçu)
güyoğu:	Damat (Niksar-M. Necati Güneş)

-H-

ha bire:	Devamlı-durmadan-durmaksızın (Suluova-Mustafa Ayvalı)
habbab:	Nalın, takunya (Afşin-Mehmet Güneş)
haft:	Üzümün ezildiği taş yalak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
hağbe:	Heybe (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
hal:	Yüzdeki ben (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
hangırdamak:	Kikir kikir gülmek (Zara-Halil Topçu)
harço:	Beceriksiz-yol bilmeyen (Zara-Halil Topçu)
harık:	Kanal (Bayburt-Ünsal Kıraç)
hasbir:	Hedik ve kavurğa yapılan bir çeşit çedene (Afşin-Mehmet Güneş)
hastalıklı:	Benzi sarı (Zara-Osman Sarıyıldız)
hasuda:	Sıvı helva gibi unla yapılmış yağlı tatlı (Suluova-Mustafa Ayvalı)
hatıl:	Duvar yaparken araya konan kalın tomruk (Afşin-Hayati Vasfi)
hatlamak:	Atlamak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
havlu:	Evin önündeki üstü acık duvarlarla çevrili olan yer (Afşin-Mehmet Güneş)
hayat:	Avlu (Niksar-M. Necati Güneş)
hayma:	Bahçelere ağaç dallarıyla yapılan gölgelik (Afşin-Mehmet Güneş)
hayva:	Ayva (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
hazeyn:	Adam-er kişi (Darande-Aslan Tektaş)
hazın damı:	Kiler (Afşin-Mehmet Güneş)
he:	Evet, peki (Bor-Fikret Dikmen, Afşin-Hayati Vasfi)
hecin zırıl:	İri yarın adam (Zara-Halil Topçu)
hedik:	Kaynatılmış buğday (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
heeri:	Sen de-yahu (Afşin-Mehmet Güneş)
hefnek:	Korkak (Bayburt-Ünsal Kıraç)
heğ:	Büyük sepet (Niksar-M. Necati Güneş)
helki:	Kova (Niksar-M. Necati Güneş)
helle:	Un çorbası (Darande-Aslan Tektaş)
hemence:	Çanta (Bayburt-Ünsal Kıraç)
herek:	Sırık (Niksar-M. Necati Güneş)
heri:	Herif sözünden kısaltılmış hitap sözü (Suluova-Mustafa Ayvalı)
herif:	Erkek (Zara-Halil Topçu, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
herise:	Derende'de yapılan bir yemek (Darande-Aslan Tektaş)
herle: :	Kavrulmuş unla yapılan un çorbası (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)

hetif:	Üzüm tanesi (Afşin-Mehmet Güneş)
hetil:	Katmer (Niksar-M. Necati Güneş)
hullıngaç:	Salıncak (Afşin-Mehmet Güneş)
hımar:	Eşek (Hekimhan-Kadimî)
hımbıl:	Mıymıntı (Kayseri-Sait Tağma)
hınaza:	Geçimsiz-yaramaz (Afşin-Mehmet Güneş)
hısım:	Mirasçı (Afşin-Hayati Vasfi)
hışı çıkmak:	Bitkin düşmek (Afşin-Mehmet Güneş)
hıyar:	Salatalık (Niksar-M. Necati Güneş)
him:	Binanın temeli (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
hinlik:	Hıyanet eden (Darande-Aslan Tektaş)
hizek:	Taşıma amaçlı kullanılan kızak (Ardanuç-Necat Bayraktar)
ho ha:	Öküzleri yürütme sözü (Kozan-İmamî, Kayseri-Sait Tağma))
hodul:	Güzel (Kozan-İmamî)
hokal:	Kenar (Bayburt-Ünsal Kıraç)
hop:	1. Dur emri (Yerköy-Coşkun Gündüz), 2 Sırt (Gürün-Hamit Bölücek)
hopo:	Bostan sulamak için suyun biriktirildiği küçük kuyu (Ardanuç-Necat Bayraktar)
horanta:	Çoluk-çocuk-ev ahalisi
horsunmak:	Küçümseyerek ciddiye almamak (Afşin-Mehmet Güneş)
horu hopu:	Tamamı olup olacağı (Afşin-Mehmet Güneş)
hoş:	Çekmeyen öküzü hareketlendirmek için kullanılan söz (Bayburt-Ünsal Kıraç)
hoşaf:	Komposto (Niksar-M. Necati Güneş)
hozan:	1. Biçilen ekinin kökü (Zara-Halil Topçu) 2. Verimsiz arazi (Ardanuç-Necat Bayraktar)
hörpüm:	Yudum (Suluova-Mustafa Ayvalı)
höşmerim:	Yörede yapılan bir tatlı çeşidi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
hulku daralmak:	Cam sıkılmak (Afşin-Mehmet Güneş)
humsuluk:	Görgüsüz (Afşin-Mehmet Güneş)
hurc:	Heybenin gözü (Gürün-Hamit Bölücek)
hurdahoş:	Darmadağınık (Gürün-Hamit Bölücek)
hürük:	Harman (Altınyayla-Şahin Yılmaz)

-I-

inâamsagma:	Gökkuşağı (Afşin-Mehmet Güneş)
ırbıh:	İbrik (Niksar-M. Necati Güneş)
ısmarıç:	Bir şeyi sipariş etmek (Zara-Halil Topçu)
ıstar:	Kilim (Gürün-Hamit Bölücek)

-İ-

ihbala:	Şansa-talihe-ikbale (Zara-Halil Topçu)
ilezir:	Rezil (Niksar-M. Necati Güneş)
ilik:	Düğme (Afşin-Mehmet Güneş, Kayseri-Sait Tağma, Zara-Osman Sarıyıldız)
ilistir:	Süzgeç, kevgir (Erbaa-Durmuş Yığma, Niksar-M. Necati Güneş)
inc'ağrı:	Verem (Afşin-Hayati Vasfi)
inek:	Sığırın dişisi (Bor-Fikret Dikmen)
irelüün:	Önceki gün (Zara-Halil Topçu)
irin:	Cerhat-iltihap (Hekimhan-Kadimî)
ismar etmek:	Kas göz hareketiyle işaret etme (Afşin-Mehmet Güneş)
issot:	Biber (Niksar-M. Necati Güneş)
iskemi:	Sandalye (Zara-Halil Topçu)
isteyici:	Dünür (Afşin-Hayati Vasfi)
istikân:	Bardak (Gürün-Hamit Bölücek)
işkefe:	Yufka (Niksar-M. Necati Güneş, Suluova-Mustafa Ayvalı)
işlik:	Gömlek (Kayseri-Sait Tağma)
işmar:	İşaret (Gürün-Hamit Bölücek)
ivedi:	Acele (Gürün-Hamit Bölücek)
iyemek:	İnatlaşıp zıt gitmek (Zara-Halil Topçu)

-K-

kafa kâğıdı:	Nüfus cüzdanı (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
kağrı:	Eskiden kullanılan ve öküzlerin çektiği taşıma aracı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kâhya:	Muhtar (Kayseri-Sait Tağma)
kak:	Kurutulmuş meyve (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kalıç:	Orak (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)
kalp:	Sahte (Gürün-Hamit Bölücek)
kalif:	Çobanların arazide yattıkları baraka (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kalleş:	Sahtekâr (Kayseri-Sait Tağma)
kaltak:	Eşek semeri (Erbaa-Durmuş Yığman)
kaluk:	Eski ayakkabı (Bayburt-Ünsal Kırac)
kan ayaklı:	Kız-bayan (Bor-Fikret Dikmen)
kangal:	Üç beş düzine (Erbaa-Durmuş Yığman)
kar kürüme:	Toprak damlardaki karı tahta kürekle sıyırıp atmak (Afşin-Mehmet Güneş)
karakmak:	Yorulmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
karametli:	Bahtsız (Zara-Halil Topçu)
karapan:	Samanlıkların önündeki örtülü alan (Ardanuç-Necat Bayraktar)
karı:	1. Bayan (Altınyayla-Şahin Yılmaz), 2. Yaşlı (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
karık:	Bahçedeki teras (Gürün-Hamit Bölücek)

kartol:	Patates (Gürün-Hamit Bölücek, Bayburt-Ünsal Kırac)
kase:	Bardak (Erbaa-Durmuş Yıgman)
kasılmak:	Büyüklenmek-kibirilenmek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kasıt:	Tahrik için özellikle söylenmiş söz (Zara-Halil Topçu)
kasket:	Şapka
katık ayranı:	Yayıktan çıkan ayran
katık:	Yoğurt (Darande-Aslan Tektaş, Afşin-Hayati Vasfi))
katık ayranı:	Yayıktan çıkan ayran (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
katil:	Kerpiç duvar yaparken araya konan kalın tomruk (Afşin-Hayati Vasfi)
katmer:	İçi kat kat olan yağlı ekmek
kav:	Kibriti tutuşturmaya yarayan nesne (Gürün-Hamit Bölücek)
kaval etmek:	Cevizi yeşil kabuğundan ayırmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kavara:	Yel (Hekimhan-Kadimî)
kavlağan:	Çınar (Niksar-M. Necati Güneş)
kaygana:	Yağda pişirilmiş yumurta (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kayım:	Sağlam (Zara-Halil Topçu)
kayın gitmek:	Düğünde oğlan tarafının adı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kaza:	ilçe (Yerköy-Coşkun Gündüz)
kazık:	Pahalı (Bayburt-Ünsal Kırac)
keçig:	Baş örtüsü (Suluova-Mustafa Ayvalı)
kefe:	Avuç (Gürün-Hamit Bölücek)
keh:	Uçurum (Niksar-M. Necati Güneş)
kele:	Hatırlatma nidası (Kozan-İmamî)
kele:	Hele-yahu (Afşin-Mehmet Güneş)
kelecoş:	Düğürcekten yapılan çorba (Zara-Halil Topçu)
kelem:	Lahana (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
kelepir:	Değerinden aşağı fiyatta (Gürün-Hamit Bölücek)
keleş:	Güzel (Kozan-İmamî, Kayseri-Sait Tağma)
kelik:	1. Yemeni (Afşin-Hayati Vasfi), 2. Eskimiş ayakkabı (Gürün-Hamit Bölücek)
kelp:	Köpek (Gürün-Hamit Bölücek)
keme:	Bir mantar çeşidi veya yer elması (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kenef:	Tuvalet (Gürün-Hamit Bölücek)
kepme:	Kısmen yıkılma-çökme (Afşin-Mehmet Güneş)
kerç:	Alay (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
kere:	Kez (Bor-Fikret Dikmen)
kerik:	1. Eşek yavrusu (Altınyayla-Şahin Yılmaz), 2. Çok gezen arsız kadın (Zara-Osman Sarıyıldız)
kert kürt:	Yamuk yumuk (Gürün-Hamit Bölücek)
kertik:	İz, işaret (Afşin-Mehmet Güneş, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
kertük:	Kesilen yer (Erbaa-Durmuş Yıgman)

kese:	1. Kısa yol (Niksar-M. Necati Güneş), 2. Para torbası (Erbaa-Durmuş Yiğman)
kesek:	Yumruk gibi sertleşmiş toprak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
keş:	1. Her gün içki içen(Kayseri-Sait Tağma), 2. Peynir (Afşin-Hayati Vasfi)
keşik:	Sıra (Niksar-M. Necati Güneş)
keveke:	Yumuşak taş (Gürün-Hamit Bölücek)
kezap:	Yalancı (Gürün-Hamit Bölücek)
kıbal:	Şekil (Gürün-Hamit Bölücek)
kılık:	Kıyafet (Zara-Osman Sarıyıldız)
kımçıyı yimek:	Kamçılanmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kınnap:	İp (Suluova-Mustafa Ayvalı)
kırık:	Metres (Hekimhan-Kadimî, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
kırkır:	Serçe (Bayburt-Ünsal Kırac)
kırmızı:	Domates (Yerköy-Coşkun Gündüz)
kırtik:	Kullanılmış sabunun ufağı (Zara-Halil Topçu)
kıskaç:	Mandal (Niksar-M. Necati Güneş)
kıtmır:	Cimri (Gürün-Hamit Bölücek)
kıyak:	Kibar (Afşin-Hayati Vasfi)
kıymık:	İğne gibi ele batan ağaç parçası (Gürün-Hamit Bölücek)
kip:	Sıkı (Niksar-M. Necati Güneş)
kırçon:	Hayvanların yiyeceklerinden arta kalanı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kiren:	Kızılçık (Niksar-M. Necati Güneş)
kirik:	Eşek yavrusu (Erbaa-Durmuş Yiğman)
kirkal:	Hayvanları bağlamaya yarayan bir tarafı açılabilen esnek ağaç halka (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kirman:	Yünden ip eğirmek için kullanılan tahtadan araç (Suluova-Mustafa Ayvalı)
kirtik:	Kullanılmış sabunun küçük parçası (Afşin-Mehmet Güneş)
kiş:	Küme yollarken tavuklara söylenen söz (Afşin-Hayati Vasfi)
kişe:	Tavuşa (Kayseri-Sait Tağma)
kişelemek:	Kovalamak (Afşin-Mehmet Güneş)
kodduş:	Kurnaz (Afşin-Hayati Vasfi)
kolluk:	Kola takılan (Erbaa-Durmuş Yiğman)
koluk:	Boynuzsuz hayvan (Bayburt-Ünsal Kırac)
kopo:	Kağrı veya kızığın ana parçası (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kora:	Tırpandaki elcek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
koruk:	Yasak (Bayburt-Ünsal Kırac)
kosküra:	Faraş (Yerköy-Coşkun Gündüz)
kovculuk:	Laf getirip götürme (Gürün-Hamit Bölücek)
koyak:	Dağın kuytu yeri (Afşin-Hayati Vasfi)
koz:	Ceviz (Gürün-Hamit Bölücek, Niksar-M. Necati Güneş)

köğtür:	Üzüm pestili (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
köhne:	Eski (Gürün-Hamit Bölücek)
kölü:	Boynuzsuz keçi (Zara-Halil Topçu)
kölük:	Eşek (Niksar-M. Necati Güneş)
kömbe:	Tandır çöreği (Zara-Halil Topçu, Hekimhan-Kadimî, Afşin-Mehmet Güneş)
kömüş:	Manda (Niksar-M. Necati Güneş)
körküsnü:	Kötebek (Zara-Halil Topçu)
köstava:	Köz alınan kürek (Zara-Halil Topçu)
köşger:	Ayakkabı tamircik (Afşin-Mehmet Güneş)
köşk:	Yazlık villa (Kayseri-Sait Tağma)
kötek:	Sopa atmak-dövmek (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)
köynek:	İç çamaşırı olan atlat (Zara-Halil Topçu, Bayburt-Ünsal Kıraç)
kulluk:	Başlık (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kulunc:	Kürek kemiklerinin arası (Gürün-Hamit Bölücek)
kuruk:	Sıpa (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kurutma	: Zayıf olan (Erbaa-Durmuş Yığman)
kuş:	İşin bilmeyen (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kuşhana / kuşkana:	Tencere (Gürün-Hamit Bölücek, Ardanuç-Necat Bayraktar)
kuşluk:	Sabah (Kırşehir-Şemsi Yastıman) (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kuymak:	Mısır unu ve kaymakla yapılan yiyecek
küçüklü:	İt (Yerköy-Coşkun Gündüz)
küldöken:	Hanım (Afşin-Hayati Vasfi)
külek:	Yaylacılıkta kullanılan ağaç kap (Ardanuç-Necat Bayraktar)
külüstür:	Eskimiş (Erbaa-Durmuş Yığman)
künde:	Hergün (Afşin-Mehmet Güneş)
küptü:	Keserin arka tarafı (Gürün-Hamit Bölücek)
kürtük:	Kar birikintisi (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu)
kürük:	Eşek yavrusu (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)
kürün:	Kurna (Hekimhan-Kadimî)
küşüm:	Kaygı (Gürün-Hamit Bölücek)
kütük:	1. Ağaç tomruğu (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş), 2. Boynu kalın adam (Darande-Aslan Tektaş)

-L-

lal:	Dilsiz (Hekimhan-Kadimî)
laluk:	Ahraz-konuşma zorluğu çeken (Bayburt-Ünsal Kıraç)
laşka:	Tembel (Bayburt-Ünsal Kıraç)
latife:	Şaka (Bor-Fikret Dikmen)
lavaş:	Tandırdırda pişen ekmek (Bayburt-Ünsal Kıraç)
Laz:	Karadenizli (Bayburt-Ünsal Kıraç)
lazut:	Mısır (Ardanuç-Necat Bayraktar)

lazut:	Mısır (Bayburt-Ünsal Kırac)
lenger:	Bakır kap (Niksar-M. Necati Güneş)
leş:	Su veren toprak (Afşin-Hayati Vasfi)
lığırt:	Balçık (Niksar-M. Necati Güneş)
lobiye:	Fasulye (Bayburt-Ünsal Kırac)
loğ:	Toprak bacalı evlerde toprağı sertleştirmeye yarayan yuvarlak taş (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
loğ:	Toprak evlerin damlarını pekiştirmek için kullanılan silindirik şeklindeki taş (Afşin-Mehmet Güneş)
loğlanmek:	Loğ taşı ile baca düzlemek (Zara-Osman Sarıyıldız)
lor:	Yağsız çökelek (Bayburt-Ünsal Kırac)

-M-

mabeyn:	Her iki tarafa kapısı olan oda (Afşin-Mehmet Güneş)
macca etmek:	Sinirlendirmek (Afşin-Mehmet Güneş)
mada:	İştah (Niksar-M. Necati Güneş)
mağ:	Bölme, kısım (Gürün-Hamit Bölücek)
mahalsız:	Lüzumsuz (Afşin-Mehmet Güneş)
mahat:	Sedir (Niksar-M. Necati Güneş)
makat:	sedir (Yerköy-Coşkun Gündüz)
makine:	Kamyon (Bayburt-Ünsal Kırac)
mal:	1. Hayvan (Kayseri -Sait Tağma), 2. Akli ermeyen, Saf insan (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
malama:	Harmandaki saman (Zara-Halil Topçu)
malamat:	Rezil (Yerköy-Coşkun Gündüz)
malamatlık:	Perişanlık (Afşin-Mehmet Güneş)
mangaş:	Cımbız (Niksar-M. Necati Güneş)
mangır	Para (Hekimhan-Kadimî, Bayburt-Ünsal Kırac)
manpır:	(Darande-Aslan Tektaş)
maraba:	Tarım işçisi (Afşin-Mehmet Güneş)
maran:	Kağrı tekerinin dışına geçirilen demir kasnak (Ardanuç-Necat Bayraktar)
masat:	Bileği taşı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
masimek:	Önemseme (Afşin-Mehmet Güneş)
matik:	Altın kaysı (Darande-Aslan Tektaş)
mavra atmak:	Palavra, yalan söylemek (Gürün-Hamit Bölücek)
mazlum:	Çok uslu (Kayseri-Sait Tağma)
mazu:	Teker takılan yer (Erbaa-Durmuş Yığman)
meğel:	Çapa (Niksar-M. Necati Güneş)
menge:	Silah (Darande-Aslan Tektaş)
mera:	Otlak (Hekimhan-Kadimî)
merek:	Samanlık (Ardanuç-Necat Bayraktar)
merkep:	Eşek (Gürün-Hamit Bölücek)

mertek:	Kalın kereste (Erbaa-Durmuş Yığman)
meses:	Çift-saban sürerken kullanılan-ucuna çivi çakılı ince uzun ağaç (Afşin-Mehmet Güneş)
meses:	Öküzleri yürütmede kullanılan ucu çivili uzun değnek (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
mih:	Çivi (Niksar-M. Necati Güneş)
mihyat olma:	Sahip çıkma (Afşin-Mehmet Güneş)
mınavara:	Gece oynanan bir çocuk oyunu (Afşin-Mehmet Güneş)
mısmıl:	Düzgün (Niksar-M. Necati Güneş)
mıtırıp:	Cimri (Afşin-Mehmet Güneş)
mıymıntı:	Elinden iş gelmeyen (Zara-Halil Topçu)
mızmırık:	İşe yaramaz (Afşin-Mehmet Güneş)
milih:	Güzel (Darande-Aslan Tektaş)
mintan:	Gömlek (Kayseri-Sait Tağma)
mire:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
miriyol:	Asfalt (Bayburt-Ünsal Kıraç)
mitil:	Yüzsüz yorgan (Erbaa-Durmuş Yığman, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
modul :	Övendirenin ucundaki çivi (Zara-Halil Topçu)
moloz:	Taş parçası çakıl (Zara-Halil Topçu)
mozuk:	Dananın büyüğü (Bayburt-Ünsal Kıraç)
möhkem:	Ağır oturaklı (Afşin-Mehmet Güneş)
mucuk:	Sülenke oyunundaki yuvarlak taş (Afşin-Mehmet Güneş)
mumbar:	İşkembe (Niksar-M. Necati Güneş)
musur:	Hayvanların su içtiği uzun kurna
muşmu:	Yumruk (Niksar-M. Necati Güneş)
mütmayin:	İçi rahat (Gürün-Hamit Bölücek)
muzur:	Zararlı (Kayseri-Sait Tağma)
mülevves:	Pislik eden (Darande-Aslan Tektaş)
müzevir:	Laf taşıyan (Afşin-Mehmet Güneş)

-N-

naaş:	Ceset (Hekimhan-Kadimî)
nacak:	Küçük balta (Erbaa-Durmuş Yığman)
nalın:	Takunya (Niksar-M. Necati Güneş)
napızar:	Verimli tarla (Ardanuç-Necat Bayraktar)
nat:	Tırpan sapı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
natır:	Kadın hamamcı (Kayseri-Sait Tağma)
ne:	Buyur-efendim (Afşin-Hayati Vasfi)
nehak:	Haksız (Gürün-Hamit Bölücek)
neker:	Meşe ağacının yaprağı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
neşéal:	nasıl (Yerköy-Coşkun Gündüz)
nezir:	Adak (Kayseri-Sait Tağma)

nezük: Nezaketli (Bayburt-Ünsal Kıraç)
nöğrüyon: Ne yapıyorsun-nasılsln?" anlamında hatır sorma (Zara-Halil Topçu)

-O-

ogrun: Gizli-habersiz (Afşin-Mehmet Güneş)
oma pırtması: Kalça çıkması (Afşin-Mehmet Güneş)
omaç: Yufka ekmeğin tereyağıyla kavruarak üzerine yumurta kırılması (Afşin-Mehmet Güneş)
onmak: İyi gün-mutlu hayat (Zara-Halil Topçu)
opban: Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
oşartmak: Abartmak (Afşin-Mehmet Güneş)
oynaş: Flört, metres (Afşin-Hayati Vasfi)

-Ö-

ödlek: Korkak (Erbaa-Durmuş Yığman)
öğendere: Ucu modullu değnek (Zara-Halil Topçu)
öncek: Peştamal (Suluova-Mustafa Ayvalı)
öreme: Yamaç (Bayburt-Ünsal Kıraç)
örselenmek: Hırpalanmak (Gürün-Hamit Bölücek)
örtme: Evin iki katı (Kozan-İmamî)
ötean: Öteki gün, geçen gün (Gürün-Hamit Bölücek)
öykünmek: Alay etmek-küçümseyerek taklit etmek (Afşin-Mehmet Güneş)
öz: Dere (Kırşehir-Şemsi Yastıman)

-P-

paçalık: Kilot (Zara-Halil Topçu)
paha: Kıymet için biçilen değer (Zara-Halil Topçu)
pahar: Çeşme (Bayburt-Ünsal Kıraç)
pahıl: 1. Cömert olmayan-malını esirgeyen (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Afşin-Mehmet Güneş), 2. Kıskaç (Zara-Halil Topçu)
pakla: Fasulye (Yerköy-Coşkun Gündüz)
pala: Yatak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
palavracı: Fazla yalan söyleyen (Gürün-Hamit Bölücek)
pallampoş: Kirli-bakımsız (Zara-Osman Sarıyıldız)
pancaraşı: Pancar yapıklarından yapılan bir tür yemek (Afşin-Mehmet Güneş)
pangınot: Para (Zara-Halil Topçu)
papara: Şiddetli söz (Gürün-Hamit Bölücek)
pasa: Çokça yapılan (Erbaa-Durmuş Yığman)
pasak: Kir (Zara-Osman Sarıyıldız)
pasaklı: Kirli (Kozan-İmamî, Zara-Osman Sarıyıldız)
patırtı: Velvele (Niksar-M. Necati Güneş)

paylaş:	Taksim (Afşin-Hayati Vasfi)
pazu:	Pancar (Niksar-M. Necati Güneş)
peğ:	Virane yer (Niksar-M. Necati Güneş)
peh:	Beğenme sözü (Afşin-Hayati Vasfi)
pehli:	Et yahnisi (Zara-Halil Topçu)
peke:	Tahtadan yapılmış somya (Bayburt-Ünsal Kıraç)
pelit:	Meşe (Niksar-M. Necati Güneş)
peltek:	Kekeme (Erbaa-Durmuş Yığman)
pelver:	Salça (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
peşkir:	Peçete, havlu (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek, Yerköy-Coşkun Gündüz, Niksar-M. Necati Güneş)
pırtı:	Elbiselik kumaş (Zara-Halil Topçu)
pırtık:	Her şeyin azı (Zara-Halil Topçu)
pırtma:	Birbirine takılı olan iki ucun birbirinden çıkması (Afşin-Mehmet Güneş)
pızığ:	Çimen (Gürün-Hamit Bölücek)
pinnik:	Kümes (Afşin-Mehmet Güneş, Niksar-M. Necati Güneş))
pirpirim:	Yörede yetişen bir bitki (Suluova-Mustafa Ayvalı)
portma:	Dama çıkılan kapı (Afşin-Mehmet Güneş)
portmak:	Bir lakap (deve yavrusu) (Afşin-Mehmet Güneş)
pörsümek:	Solmak, buruşmak (Suluova-Mustafa Ayvalı)
pötlek:	İri gözlü (Erbaa-Durmuş Yığman)
puçko:	Kabuğu ile kurutulmuş fasulye (Ardanuç-Necat Bayraktar)
puhari / puharik:	Dumanı savan baca (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Zara-Halil Topçu)
pur:	Damlara su geçirmez diye serilen kil toprak
purçüklü:	havuç (Yerköy-Coşkun Gündüz)
puşt:	Sözünden cayan, hileci insan (Kayseri-Sait Tağma, Bayburt-Ünsal Kıraç))
püçüklü:	Havuç (Kayseri-Sait Tağma)
pürçekli:	Havuc (Zara-Halil Topçu)
rezil:	Edepsiz (Kayseri-Sait Tağma)
-S-	
sabi:	Bebe (Hekimhan-Kadimî)
saçak:	Evlerin çatısındaki uzantı (Erbaa-Durmuş Yığman)
sağbı:	Sahibi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sağmal:	Sağılan hayvan (Gürün-Hamit Bölücek)
sağule:	Yaş pelit sürgününün zincir yerine kullanılması için bükülmüş şekli (Ardanuç-Necat Bayraktar)
sahdiyen:	Tabaklanmamış deri (Afşin-Mehmet Güneş)
saka:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
saka:	Oyuncunun kendine özel aşık kemiği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)

sakı / sako / saku:	Ceket (Bor-Fikret Dikmen, Niksar-M. Necati Güneş, Kayseri-Sait Tağma)
salak:	Geri zekâlı (Hekimhan-Kadimî)
salbaga:	Hayvanların bağlanmadan salındığı ahır (Ardanuç-Necat Bayraktar)
salığ:	Tarif (Gürün-Hamit Bölücek)
salma:	Muhtarın koyduğu vergi (Kayseri-Sait Tağma)
saltat:	Asker (Darande-Aslan Tektaş)
samartı:	Tarla sürerken kullanılan koşum düzeneğinin ağaç parçası
sâmen:	Düğün alayı (Afşin-Mehmet Güneş)
sant:	Bükülmüş yaş ağaçtan yapılmış urgan (Ardanuç-Necat Bayraktar)
santr:	Akılsız (Kayseri-Sait Tağma)
sarp:	Engibeli (Gürün-Hamit Bölücek)
sarsuh:	Tatsız (Niksar-M. Necati Güneş)
sashavi:	Su savurmaya elverişli uzun saplı tahta kürek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
satır:	Büyük bakraç (Afşin-Hayati Vasfi)
savak:	Herkese inanan (Zara-Osman Sarıyıldız)
savmak:	Gönder (Yerköy-Coşkun Gündüz)
seğirtmek:	Koşmak (Zara-Halil Topçu, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sehil:	Rakımı düşük olan yer (Gürün-Hamit Bölücek)
seki:	Divan (Hekimhan-Kadimî)
semse:	Üzüm pestilinin içine ceviz konularak yapılan tatlı gıda (Afşin-Mehmet Güneş)
sıçan:	Fare (Niksar-M. Necati Güneş)
sındı:	Makas (Gürün-Hamit Bölücek)
sınmak:	Denemek (Zara-Halil Topçu)
sıpa:	Eşek yavrusu (Zara-Halil Topçu, Hekimhan-Kadimî)
sırık:	Uzun (Bayburt-Ünsal Kıracı)
sırıtmak:	Dişlerini göstererek gülmek (Erbaa-Durmuş Yığman)
sızgıt:	Kavurma (Afşin-Mehmet Güneş, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sibek:	Ağaç kökü (Erbaa-Durmuş Yığman)
silik:	İşsiz güçsüz ortalıkta gezen (Kozan- İmamî)
sille:	Tokat-şamar (Darande-Aslan Tektaş)
sini:	Tepsiye (Niksar-M. Necati Güneş)
siñitmiş:	Sinsi kurnaz (Zara-Halil Topçu)
sinnenbit:	Saklanbaç (Niksar-M. Necati Güneş)
sintir:	Süne (Kayseri-Sait Tağma)
sitil:	Küçük bakraç, kova (Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş, Afşin-Hayati Vasfi)
sohu:	Dibeğe (Niksar-M. Necati Güneş)
sokranmak:	Kendi kendine söylenmek (Afşin-Mehmet Güneş)
soluk:	Nefes (Kozan-İmamî)

sorutmak:	Ayakta durmak (Zara-Halil Topçu, Erbaa-Durmuş Yığman)
söbe:	Elips biçiminde (Afşin-Mehmet Güneş)
söğürmelik:	(Kırşehir-Şemsi Yastıman) (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
söngö:	Fırın süpürgesi (Erbaa-Durmuş Yığman)
sudursuz:	Suçsuz-kabahatsız (Kozan-İmamî)
sumsuk:	Yumruk (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
suratsız:	Çirkin (Kayseri-Sait Tağma)
suvan:	Soğan (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sülenke:	Yassı taslarla oynanan oyun (Afşin-Mehmet Güneş)
süllüm:	Merdiven (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi)
sümek:	Başak mısır darının genel adı (Zara-Osman Sarıyıldız)
sünmek:	Uzanıp yatmak (Zara-Halil Topçu)
sürtük:	Evde durmayan, Kapı kapı gezen (Erbaa-Durmuş Yığman, Kozan-İmamî, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
süyem:	İşaret ve başparmağın arasındaki uzunluk (Zara-Halil Topçu)
süyük:	Kerpiç yapı evlerde damın etrafına çekilen oval tümsek (Afşin-Mehmet Güneş)

-Ş-

şartlık:	Çıraklık (Afşin-Mehmet Güneş)
şak:	Bölük, parça, dilim (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
şalak:	Ham karpuz (Niksar-M. Necati Güneş)
şamar:	Tokat (Darande-Aslan Tektaş, Kayseri-Sait Tağma)
şaplak:	Ensede patlayan tokat (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
şapşal:	Yağ kabı (Niksar-M. Necati Güneş)
şaş:	Şaşı (Kayseri-Sait Tağma)
şatafat:	Evdeki lüks eşya (Zara-Osman Sarıyıldız)
şebek:	Çirki (Erbaa-Durmuş Yığman, Hekimhan-Kadimî)
şelek:	Dağdan getirilen odun (Kozan-İmamî)
şelek:	Eşek sırtındaki eşya (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Afşin-Mehmet Güneş)
şeremet:	Tez-çabuk (Zara-Halil Topçu)
şeş:	Kenarı oyalı baş örtüsü (Afşin-Hayati Vasfi)
şılık :	Ağır baş olmayan kızlar (Bayburt-Ünsal Kıraç)
şiltakçı:	Kendi kusurunu gizleyebilmek-suçunu bastırmak için bağırıp çağırın (Afşin-Mehmet Güneş)
şibi:	ördek (Yerköy-Coşkun Gündüz)
şinik:	(Gürün-Hamit Bölücek).....
şip:	Çabuk (Niksar-M. Necati Güneş)
şire:	Şeker kestirmesi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
şişe:	Fincana (Kayseri-Sait Tağma)
şişek:	Bir yaşına gelmiş koyun (Zara-Halil Topçu)

şor: Laf-söz (Afşin-Mehmet Güneş)

şor: Konuşma (Afşin-Hayati Vasfi)

-T-

tades: Akran (Afşin-Mehmet Güneş)

tahalak: İçsiz köfte (Afşin-Mehmet Güneş)

talır: Para (Darande-Aslan Tektaş)

tama: Hatırlatma nidası

taman: Hatırla (Afşin-Hayati Vasfi)

tanko: Sosyete (Gürün-Hamit Bölücek)

tapan: Sürülmüş tarlayı düzlemeye yarayan tarım aleti (Ardanuç-Necat Bayraktar)

tapına gelmek: Yerli yerine oturmak (Afşin-Mehmet Güneş)

tar: Tavuklar tünedikleri yer (Yıldızeli-Durmuş Yurt)

tarpoş: Bakır sahanların kapağı (Ardanuç-Necat Bayraktar)

taslak: Apalak yüzlü (Erbaa-Durmuş Yığman)

tat: Dilsiz, konuşamayan (Bor-Fikret Dikmen)

tavadır: İyi güzel-çok beğenilen (Zara-Halil Topçu)

tavlamak: Su serpererek yumuşatmak (Suluova-Mustafa Ayvalı)

taya: Sırık (Niksar-M. Necati Güneş)

taydaş: Akran (Afşin-Hayati Vasfi)

taze: Genç kadın

teberik: Ölen kimseden kalan çocuklar (Afşin-Mehmet Güneş)

tec: Buğday yığını (Bayburt-Ünsal Kıraç)

teh: Üzüm reçeli (Afşin-Mehmet Güneş)

teke: Erkek keçi (Bayburt-Ünsal Kıraç)

tekmük: Tekme (Bayburt-Ünsal Kıraç)

telefsimek: Yıpranmak (Afşin-Mehmet Güneş)

telis: Büyük torba (Zara-Halil Topçu)

tentene: Dantel (Afşin-Mehmet Güneş)

teplik: Tekme (Niksar-M. Necati Güneş)

terek: Raf (Niksar-M. Necati Güneş, Ardanuç-Necat Bayraktar)

teş: Büyük leğen (Afşin-Hayati Vasfi)

teşti: İçinde pekmez marmelat kaynatılan yayvan bakır kap-leğen (Ardanuç-Necat Bayraktar)

tevek: Üzüm yaprağı (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş))

teze: Teyze (Kırşehir-Şemsi Yastıman)

tezvir: Şarlatan (Kayseri-Sait Tağma)

tığ: Saman yığını (Ardanuç-Necat Bayraktar)

tıkıs: Sıkı (Gürün-Hamit Bölücek)

tıngır: Parasız-züğürt (Hekimhan-Kadimî)

tırık: İshal (Hekimhan-Kadimî)

tırıs: Çok hızlı (Gürün-Hamit Bölücek)

tırt:	Mahalli orba (Zara-Halil Topçu)
tirit:	Paa (Kayseri-Sait Tağma)
tirit:	Yemek suyu (Niksar-M. Necati Güneş)
tirki:	Un kabı (Niksar-M. Necati Güneş)
tiy:	Az (Gürün-Hamit Bölücek)
tok:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
tokaç:	Çamaşır yıkamada kullanılan araç (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
topl:	Pencere (Yerköy-Coşkun Gündüz)
tor:	Acemi (Afşin-Hayati Vasfi)
tosbağ:	Kaplumbağ (Niksar-M. Necati Güneş)
toslak:	Tombul ve yuvarlak yüzlü (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
toy:	Tecrübesiz (Bayburt-nsal Kırç)
töngel:	Muşmula (Niksar-M. Necati Güneş)
töngel:	Muşmula (Erbaa-Durmuş Yığman)
tuluk:	Çok su içen (Zara-Osman Sarıyıldız)
tuluk:	Çok yiyip içen (Zara-Halil Topçu)
tuman:	1. Kilot (Afşin-Hayati Vasfi), 2. Şalvar (Zara-Halil Topçu)
tummak:	Suya batmak (Zara-Halil Topu)
tgm:	İlmek (Afşin-Hayati Vasfi)
tnek:	Gece tavukların yattığı yer (Bor-Fikret Dikmen)
tnemek:	Konmak (Zara-Halil Topu)
tymek:	Kaçmak (Zara-Halil Topu)

-U-

ulmak:	rmek (Afşin-Mehmet Gneş)
uluk:	Kirli-pasaklı kadın (Kozan-İmamî)
urba:	Elbise (Zara-Halil Topu, Niksar-M. Necati Gneş, Bayburt-nsal Kırç))
uyanık:	Akıllı (Kayseri-Sait Tağma)

--

şek:	Çok şmş (Zara-Halil Topçu, Zara-Osman Sarıyıldız)
tmek:	Kazanmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
tk:	Tandırda pişirilen kelle (Darande-Aslan Tektaş)

-V-

variyetli:	Zengin-varlıklı (Zara-Halil Topçu)
vedsiz:	Huysuz (Afşin-Hayati Vasfi)
velespit:	Bisiklet (Afşin-Mehmet Güneş)
velime:	Düğün yemeği (Afşin-Mehmet Güneş)
veresi:	Parasız (Kayseri-Sait Tağma)
vesayit:	Motorl araç (Niksar-M. Necati Güneş)
vetsiz:	Geveze-ukala (Afşin-Mehmet Güneş)

vez: : Bir meyve çeşidi (Zara-Halil Topçu)
vezir: Borçsuza (Kayseri-Sait Tağma)
vızlık: İzmarit (Afşin-Mehmet Güneş)
vingir vingir: Sayılmayacak kadar (Afşin-Mehmet Güneş)

-Y-

yağız: (Gürün-Hamit Bölücek)
yağlık: Mendil (Zara-Halil Topçu, Kayseri-Sait Tağma, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
yahni: Nohut yemeği (Kayseri-Sait Tağma)
yal: Köpek yemeği (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
yallık: Bebek önlüğü (Erbaa-Durmuş Yığman)
yanaz sakar: Aksi-şer kişi (Bor-Fikret Dikmen)
yantir: Şaşı (Kayseri-Sait Tağma)
yanyüreksin: Cana yakın, merhametli (Gürün-Hamit Bölücek)
yapma: tezek (Yerköy-Coşkun Gündüz)
yarenlik: 1. Sohbet (Bayburt-Ünsal Kıraç), 2. Şaka-şaka ile söylenmiş söz (Zara-Halil Topçu)
yarlık: Önlük (Zara-Halil Topçu)
yarpız: Yabani nane (Afşin-Mehmet Güneş)
yarenlik: Şaka (Gürün-Hamit Bölücek)
yaş: 1. İkiyüzlü (Kayseri-Sait Tağma) 2. Olmayacak iş (Bayburt-Ünsal Kıraç)
yatık: Yıllarca beklemiş mal (Darande-Aslan Tektaş)
yatr: Eren kabri (Zara-Halil Topçu)
yaylı: Fayton (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
yazu: Arazi (Niksar-M. Necati Güneş)
yeğin: Şiddetli (Gürün-Hamit Bölücek)
yeğnik: Hafif (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
yelek: Gömlek (Afşin-Hayati Vasfi)
yelli: Hızlı (Afşin-Mehmet Güneş)
yelpik: Balgam (Afşin-Mehmet Güneş)
yemiş: İncir (Hekimhan-Kadimî)
yenge: Abinin, amcanın ve dayının hanımı (Zara-Halil Topçu, Erbaa-Durmuş Yığman)
yetik: Ergenlik çağına gelmiş kız (Darande-Aslan Tektaş)
yığlık: mendil (Yerköy-Coşkun Gündüz)
yılık: At sürüsü (Gürün-Hamit Bölücek)
yırtık: Edepen hayâdan noksan kalan (Darande-Aslan Tektaş)
yirik: Yırtık (Erbaa-Durmuş Yığman, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
yiti: Koyu, keskin (Suluova-Mustafa Ayvalı)
yiti: Sert, keskin, koyu (Niksar-M. Necati Güneş)
yitik: Kayıp olan (Darande-Aslan Tektaş)

yitik:	Kayıp olan (Darande-Aslan Tektaş)
yo sofa:	Evin bir bölümü (Suluova-Mustafa Ayvalı)
yoha:	Sığ yer (Niksar-M. Necati Güneş)
yonga:	Tahta parçası (Erbaa-Durmuş Yığman)
yoz:	Kısır (Gürün-Hamit Bölücek)
yörep:	Meyilliye (Afşin-Hayati Vasfi)
yumuş buyurmak:	İş vermek-emretmek (Afşin-Mehmet Güneş)
yumuş:	İş buyurma, emir (Zara-Halil Topçu)
yunmak:	Banyo yapmak (Niksar-M. Necati Güneş)
yüklü:	Gebe (Hekimhan-Kadimî)

-Z-

zabah:	Sabah (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
zağar:	Köpek (Zara-Osman Sarıyıldız)
zahar:	Herhalde (Afşin-Mehmet Güneş)
zaptiye:	Kolcu kuvveti (Gürün-Hamit Bölücek)
zavzu:	Sebze (Niksar-M. Necati Güneş)
zaza:	Aptal (Bayburt-Ünsal Kıraç)
zebil:	çok fazla (Niksar-M. Necati Güneş)
zefil:	Karnı aç olan (Erbaa-Durmuş Yığman)
zemberek:	Yayaya (Hekimhan-Kadimî)
Zemheri:	Ocak ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
zervu:	Sarhoş (Kayseri-Sait Tağma)
zerze:	Kapı mandalı (Afşin-Mehmet Güneş)
vetsiz:	Yersiz konuşan, patavatsız (Afşin-Mehmet Güneş)
zevzek:	Boşboğaz (Gürün-Hamit Bölücek)
zeyrek:	Zeki (Hekimhan-Kadimî)
zıkka:	Oyun çeşidi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
zırlamak:	Ağlamak (Erbaa-Durmuş Yığman)
zırnamak:	Oyunbozanlık yapmak (Afşin-Mehmet Güneş)
zırtaboz:	Yiğitlik taslayan (Gürün-Hamit Bölücek)
zoğal:	Kızılçık (Niksar-M. Necati Güneş)
zorlu:	Kuvvetli (Kayseri-Sait Tağma)
zottik:	Dengesi bozuk (Darande-Aslan Tektaş)
zumzuğ:	Yumruk (Gürün-Hamit Bölücek)